

F. CORNELI CVRTI
AVGVSTINIANI
DE CLAVIS
DOMINICIS
LIBER.

Curae secunda.

Editio novissima aucta, emendata, &
figuris æneis exornata.

OPTIMI CONSULTORES MORTVI
ANTVERPIÆ,
Sumptibus ANDREÆ FRISII.
M, DC. LXX,

*Amplissimo , Gravissimo ,
Doctissimoque
Viro ,*

D O M I N O
D. H E N R I C O
B A R D O U

Amico, Fautori, & Patro-
no meo æternùm
colendo.

S.

Libellum tibi offero ,
Vir Amplissime , non
magnæ molis , sed au-
thoris longè omnium eru-
ditissimi , & argumenti mi-
nime

nime vulgaris. Nimirum de
Cruce agit, in qua salus no-
stra pependit, cujus solius
memoria præsentissimum in
adversis solatium, & sacra in
deploratis rebus anchora est.
Sensisti hoc, Vir Amplissi-
me, cum filio tuo lethali-
ter haud ita pridem ægro-
tanti, Crucis imaginem pia-
mente obtulisti. Sensit hoc
filius ille tuus FRANCISCUS,
cum jam jam moriturus,
Cruci incumbens, à sola
Crucis & meritorum Chri-
sti applicatione & memoria
spes & vota sua suspendit:
illustri utriusque vestrum
pie-

pietatis & constantiæ laude. Etenim cùm haud temerè fiat, ut benè moriatur, qui malè vixit; ex hac ultima filii tui lucta facile apparuit, quæ domesticæ tuæ disciplinæ ratio fuisset, & quantum ille sub Te præceptore in potissimis Christianæ religionis articulis profecisset; ut jam mihi non uno nomine grater, qui te, illius ingenii & constantiæ viro, hætenus familiariter usus sum, & cum piè defuncto, dum licuit, ea animorum conjunctione vixi, quam in

fratribus germanis nonnun-
quam frustra requiras. At-
que utinam ita visum esset
divinæ providentiæ, ut hoc
usque adeo honesto & pio
optimi juvenis consortio
diutius frui potuissem!
Nunc cùm fors Christiana
id aliter tulerit, nihil cau-
sæ video, cur aut Tu hunc
casum ægrius feras, qui bo-
næ mentis filium non ami-
fisti, sed præmisisti, aut
cur ego integerrimi ami-
ci præmaturam mortem
nihil profuturis lachrymis
deplorem, ut quem inter
illustres piorum animas
Crea-

Creatoris sui laudes decan-
tare piè confido. Etenim
quomodo pessimi ingenii
argumentum est , eorum ,
qui benè vivunt ætati &
seris diebus invidere ; ita fir-
missimum haud satis com-
positæ mentis inditium est ,
ob eorum qui diem suum
piè obierunt præmaturam
mortem anxie torqueri.
Faxit Deus ter Optimus
Maximus , ut cùm ultima
illa & decretoria hora ve-
nerit , ad hujus filii tui ex-
emplum mortem patien-
ter , & in meritorum Chri-
sti fiducia intrepidè expecte-
mus.

mus. Id tibi, id sibi, omni-
que adeo humano generi ex
animo precatur & optat

Amplitud. Tuæ

ad omnia paratissimus

ANDREAS FRISIUS.

AN-

ANDREAS FRISIVS
LECTORI
BENEVOLO.

Bonæ fidei debitor sum, & quidquid promisi cum fœnore solvo. Etenim præter Curtium de Clavis Dominicis, qui quaternarium clavorum numerum, & tabellam suppedaneam adstruit, duos tibi exhibeo magni nominis auctores, Bartholinum scilicet & Nihufium, quorum ille fedile medium magno conatu defendit, hic non minore rejicit. Tuum erit pensitatis utriusque rationibus id quod visum fuerit sequi, nam

*hanc litem meam non facio. Cæ-
terum ne quid desit, quod inservi-
re huic argumento, & firmare
judicium tuum possit, responsum
illustre adjecimus, ad illustrem il-
lam quæstionem, an manus cla-
vis transfixæ pæres sint feren-
dæ corporis moli, quâ contro-
versiâ ritè decisâ, sedile medium
vel stabit vel cadet. Porro Coro-
nam spineam, Sudorem fan-
guineum, & Vinum myr-
rhatum quod attinet, in his simi-
liter præeuntem habes Illustriss.
Virum C. Bartholinum, cui, ut de
sue artis negotiis differenti, tutò
fidem habere poteris. Vale, & cu-
riosa quæque à nobis expecta.*

J O A N-

JOANNI W AVERIO

V I R O C L.^{mo}

A N T V E R. E Q.

R E G I O C O N S I L I A R I O

F. C O R N E L I V S C V R T I V S.

S. P. D.

DE sacris Dominicæ
Passionis C L A V I S
non ignobilis in Ec-
clesiâ controversia est. non
de ipsis : nam ferro transver-
beratas manus pedesque Do-
M I N I fuisse, & Christiani &
non Christiani haud igno-
rant. sic enim voluit inno-
cens,

nocentissimis pati ;
ti tantum, sed post
xuram etiam mo-
ceptionem venit
ternos non tam
quam usus, inco-
otius quam inqui-
merant. Quatuor
quitas asserit, &
inata pronunciat
c verò tam diu re-
atuisset miratus fui
nam & pauci sunt
mero hoc scripse-
putarent; neque
li, qui compositis
um opinionum ar-
luculentè de eo
dispu-

disputaret. Istud ego nuper
apud Boios agens, agere ius-
sus sum, scripto tumultua-
rio; meamque de quater-
nionē sententiam publicavi:
quam nunc repetere placuit,
tum ob argumenti sacram
amœnitatem, tum ob ma-
jorem, quam sparsim repe-
rio, veritatis claritatem. Imò
ad id Tua VIR AMPLEIS-
SIME, pia honestas & cu-
riosa pietas currentem me
magis impulere. etenim in
amicis & familiaribus con-
gressibus, de adorandis CLA-
VIS sermo cū incidisset
aliquoties; animadverti a-
mo-

morem , admiratus fui fer-
vorem , cùm indignanter
ferres , illorum sanctam
CLAVORVM in Ecclesiâ
desiderari numerositatem ,
cujus unitas mundum mi-
scere miseratione debet uni-
versum. Dein tua quoque
me excitavit religiosæ anti-
quitatis veneranda imago ,
quæ inartificiosæ simplici-
tatis industriâ reverentiam
quandam intuentium ocu-
lis instillat , ut illi deinde ex-
stillent veræ pietatis suavissi-
mis lacrymis. Nunquam vel
levem obtutum in hanc de-
flecto , quin penitum mihi
cor

cor micare, viscera omnia
moveri sentiam ad commi-
serationem. sentiam, in-
quam, novo semper ardore
prurire manum, & cala-
mum quasi subsilire ad nu-
merandum, quem clarè di-
stinguit, meum clavorum
numerum. Verùm, amabo
te, quis ille terrarum angulus
tam sacrum Thesaurum tam
malè abscondiderat ? unde
unionem hunc è latebris in
splendorem suum proferres,
& Crucifixum à situ mucio-
do C L A V I S suis pœnè de-
fixum vixque artubus hæ-
rentem (ô factum piè !) no-
vis

bus interpolares,
am pristinis resti-
uem meliùs dein,
ue, in novâ æde
uxellensi devotio-
æ proponendum
ares? ediffere,
& omnis illa quo-
s accedat ad meos
NICOS CLA-
os recensitos præ-
submittere, &
ittere statui; non
gioso mecum ani-
um venerationem
m, sed in numero
spirantem mittam
s, veluti pro da-
to

to munere amplissimo exiguum redhostimentum : ut qui me pluribus aliis familiaris benevolentiae officiis , tanquam trabalibus , ego T E , mihi vicissim , hisce facris D O M I N I C A E P A S S I O N I S clavis fortissimè affigerem ; imò illos non corpori , sed animo tuo infigerem , unde illa sancta Apostoli vox crebrò ingeminata feriâ cum exclamatione exaudiatur : *Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi : per quem mihi mundus crucifixus est , & ego mundo. Hem ! divi Chryso-*
logi

ogi nonne & vera hæc &
urea quoque exultatio est?
*Crux venerabilis, quæ cæli su-
tines machinam, terræ funda-
menta corroboras, adfixos tibi
omines ducis ad vitam. Addo
ætissimum per dolorem Ec-
clesiasticæ Musæ carmen:*

Dulce lignum! dulces clavos!

Hîc defino, & desidera-
ssimam tuam paginam ex-
pectabo. Vale V I R *Am-
lissime Amicissime*, prid. Ka-
end. anni novi C I O I O C.
X X I V. *cujus auspicia.*
Reip. læta, privatim pro-
pera, tibi verò votiva &
salu-

salutaria opto evenire. Sub-
scribere, & à T E hoc quo-
que petere cogor, ut quam
observasti in T E R T V L-
L I A N O vetustissimam no-
vissimamque de suppeda-
neo in Cruce auctoritatem,
mecum imò cunctis cum
Crucis amatoribus commu-
nicare ne graveris. Insuper
exhibeo illius sacrae Iconis
tuæ typum, ob veræ Cru-
cifixionis solidam & expref-
sam quam continet, effi-
giem, sanctitatemque; a-
mabilem sanè & suspicien-
dum.

V E-

NDVM RECONCILIAVIT SIBI

in Cruce, Veritatem
STATICVLI
ricem iconem à se erutam
VS ANTWERP. EQ.
usiana Bruxella
re vouebat

VENERANDO

Religionis & Doctrinæ

DOTIBVS ÆSTIMANDO

F. CORNELIO CVRTIO

AVGVSTINIANO

PER BELGIUM

PROVINCIALI DIGNISSIMO.

P Aginam, an ipsam acce-
perim pietatem, tunc cùm
animo æquè atque manu
epistolam tuam excepi, incertus
hæsi. Siccine toties efflagita-
tum, totiens promissum sacra-
tissimorum Clavorum, & sibi
nunc restitutum numerum, tan-
dem dare in lucem, hoc est, ve-
ritati

ritati reddere & postliminiò
Ecclesiæ Dei asserere constitui-
sti? Imò ex tuâ addis benevo-
lentiâ , pientissimi argumenti
scriptionem ideò ad me dirigere
te velle , ut munusculo sacro im-
par beneficium respondeat ; imò
ut illi Clavi (ô verè cælestè mu-
nus !) illi inquam clavi , qui cæli
terræque DOMINVM trans-
fixere , mihi infigantur. Iterum
an hîc bees magis me , an ma-
gè ames , hæreo. Cæterùm ex
nunc , verè divino donario fruor,
& illum cælestissimum quater-
nionem ori oculisque applico ,
cordis intimis visceribus omni-
bus gemmis & toto orbis auro
con-

contrà mihi carum infero. O
adhæreat, mentique inhæreat
ponderis immensitati par nu-
merus, & stabilitate suâ fir-
met in me instabilem hanc re-
rum sortem humanarum! un-
de cùm emergere erit datum,
tunc in cælo Sancti Clavi ani-
mam plenissimè reficiant, quam
in terris tam salubriter sau-
ciaverant. Post hæc ad im-
mortalitatem anhelantia, peri-
turis verbis referre gratiam si
conarer, minori mercede meri-
to tuo injurius essem, nullo nisi
se digno, hoc est æterno mune-
re, compensando. Sed, heus!
quo feror? revoco calamum,

**

&

& epistolæ deinceps tuæ ordinem sequor, morem gero.

Jubes ut referam, ubi & quomodo habita erutâque illa expressæ antiquitatis, & pietatis innocentissimæ imago fuerit. Parebo, quantum licebit, brevissimè; neque ad tantillam operam Numinis instinctum mihi adfuisse diffiteor.

Versabar in Audenvordio neo (rusticum prædium mediâ inter Bruxellas & Lovanium iâ jacet, adjacetque Furensi vestustissimo Brabantiae Ducum, nunc Regio insignis magnificentiæ prætorio) operibus & ædificationi intentus. In meridiem
dies

dies processerat , rogo meos , an
non in vicini pagi templo (sab-
bathi lux erat) sacra celebra-
rentur ? ignorant. Ego interim
progredior Deum oraturus &
adoraturus. Peractis precibus
exigui templi per latera obtu-
tum circumfero ; & ecce in ob-
scuro , ne dicam tetri anguli re-
cessu , inter sordes & nilissima
scruta noto Crucifixi nixam hu-
mi imaginem , vix imaginem :
nam cariem ejus , & situm , loci
deformitas & tot annorum ne-
glectus (qui Ecclesiæ curabant ,
talem latere , uti postea innotuit
nesciebant) validè auxerant.
Dum curiosius propiusque inspi-

accessus per obstantia
ebat) aspicio C H R I -
Domini cruci adfixi di-
pedes. O amatum mihi
is & veritatis symbo-
iscedens dein è templo sic
rumino & murmuro :
in Dominicâ passione
uisse, semper sensi, & hîc
In urbem sub vesperum
bique de imagine cogita-
mus per subsecutam no-
mnis , & dormiturien-
sacræ imaginis imago
atur. dein subit casti-
quâ me sic arguebam.
non intendisti ? profer-
pignus debebat : fortè
poterit

poterit novâ arte pænè consum-
pta resarciri , turpiterque ab-
jecta honorificè fidelium cultui
iterum assignari. Quid sit ? viam
quam pridie emensus eram , im-
pellor in profesto Inventionis
Sanctæ Crucis repetere. Subse-
quentis festivitatis manè (omen
sacrum verè mihi suave fuit)
Parochum loci adeo , de Icone
edoceo. ad templum itur. Vix stipi-
ti hærens profertur imago : quam
dein floribus frondibusque , ut ab-
sumpta mutilaque laterent , exor-
natam , procedente cum cantu cle-
ro (inventum ego in terra cæleste
pondus bajulabam) in templi
gyrum per piam sæuροφορίαν læti

honoramus. Fit de inventa dein
Cruce ad populum sermo : sacra
diei cognomina sunt : sed mox
dubitatum an humile humidum-
que ad templum glutine & te-
ctorio opere imago jam refecta
reportaretur , cùm certum esset ,
iterum brevi quæ perierat sic pe-
rituram. Quare alium ædis suæ
ornatum , in vicem Crucifixi Do-
mini , pagani non respuere : mihi
liberum mansit , Tibi, Mi Pater,
in Dominicorum clavorum hono-
rem pariter & amorem dare &
dicare hoc priscae pietatis Mne-
mosynon. Utere & fruire. Si in-
ter templi vestri (utinam exædi-
ficati !) cimelia , adorandam di-
care

*care iconem decrevisti, Ego vobis
gratulabor, mihi gaudebo; hoc
præcipuè profligatissimo tempore,
tam incorruptæ venerationis
monumentum, augere Crucis
Christi reverentiam, quam fidei,
& sic Crucis hostes contra no-
tissimam primitivæ Ecclesiæ
λατρίαν tam operosè abolere an-
nituntur.*

*Verùm, ut Clavorum divino-
rum quaternioni nostra vetustior
paulò imago adstipulatur, cùm
bis manibus, bis pedibus Chri-
stum confixum fuisse miserabili-
ter ostendit; ita simplissime Ico-
nis formæ, mille quadringento-
rum absolutissima & nuper re-*

divina
** 4

divina succurrit auctoritas. Prodiere superioribus annis duo ad Nationes haëtenus incogniti ineditique magni Tertulliani libri. Codex manuscriptus membranceus Lugduni fuit inventus, cum hac Epigraphe:

LIBER OBLATUS AD
ALTARE SCTI. STE-
PHANI EX VOTO
AGOBARDI EPI.

Sed donator iste à temporibus Caroli Magni & filiorum est. ergo octingentorum annorum librarium est hoc & verè suspiciendum monumentum. Sed nunc, è tali codice pro
sacrâ

*Sacrâ Cruce quid eruam audi.
Nostra, imò omnes à Te, mi
Pater, diligenter erutæ editæ-
que Crucifixi Dei imagines, fa-
ciunt palàm, fuisse in ipso robo-
re Crucis suppedaneum. Trun-
cum suppositum alii appellant,
alii tabulam. Sed eia nunc do-
ctissimum Afrum adducamus,
primo è postumis illis libris ad
Nationes cap. XII.*

*Quòd si de hoc differen-
tia intercedit, quanto distin-
guitur à Crucis stipite Pal-
las Attica, & Ceres Faria,
quæ sine formarum dipalo,
& solistaticulo ligni infirmis
repræsentatur?*

En

En solistaticulum , Ter-
tulliano nixum , & sic primitivâ
in Ecclesiâ notissimum nomen ,
an tale tamen , tamque expressæ
designationis vocabulum , Flo-
rens ille , solidâ florentissimi
ingenii sui in incude formave-
rit , quia suspiciendo suspican-
doque satis assequetur ? totis
etenim vastissimæ antiquitatis
in tabulis hætenus non appa-
rere constat. Solistaticulum
sit ergò à reipsâ , à vocis sono
ὑποπόδιον ἐξέχον in quo solus sta-
bat configendus cruciarius. Ne
deinceps igitur de suppedaneo
in Cruce dubitet , TIBI , ô
Africæ & aureæ eruditionis
ante-

antesignane TERTVLLIA-
NE, hæc tot sæculorum Poste-
ritas acceptum fert. Et TIBI
R.^{de} in Christo Pater, præsens
nostrum & quæ consequentur
ventura sæcula in illum usque
diem quando magni Dei signum
apparebit in nubibus, illam ex
patientis Christi assertis clavis
dulciter amaram voluptatem
suam lubenter & meritò debe-
bunt. Ego quali quantoque in
ære tuo sim; professione grati-
tudinis testari conabor. Animæ
meæ animam, in CHRISTO
JESV amorem scilicet, ani-
mitus & priscâ fide do dicoque.
redama adamantem, & salve;
meque

neque ut salvet BONVS
DEVS *ora & exora.* Ant-
verpiæ , principio anni CIO.
IO CXXXIV. Utinam EC-
CLESIAE CHRISTI,
post tot adversitatum nimbos,
tranquilli & felicitis!

F I N I S.

F. COR-

F. CORNELII CVRTII

Augustiniani

DE CLAVIS
DOMINICIS LIBRI,

CAPVT I.

*Scriptiois occasio. Æmulorum
copia. Divinæ opis imploratio.
Materiæ dispositio.*

EX Lyceo Anglopoli-
tano Boiariæ & to-
tius pænè Germaniæ
delicio, in urbem
principem, cui Monachi nomen
fecerunt, Superioris mei scripto
evocatus eram; quòd illic operâ
meâ ei opus esse videretur. Jam
tum ibi in Belgarum familiarita-
tem penetro: damus, accipimus
salutem mutuam, & juxta Patriæ
nostræ genium, bellè & Belgi-
cè

A

cè

cè copulamur. Frequens me vi-
 sit *Sadelerius*, inter Ambivaritos
 natus, homo antiquæ probitatis,
 industriæ novæ, in arte sculpto-
 riâ politissimus, eruditionis ad
 hæc amator, & ad stuporem ad-
 mirator. Qui cùm doctrinæ
 meæ testes locupletes, aut ut ve-
 riùs dicam, nimis benevolos præ-
 cones alios audivisset: is ipse
 coràm studioso alloquio scientiæ
 meæ periculum facere voluit.
 Sed, prò Deum immortalem!
 quàm multi sunt, qui thesaurum
 omnem in linguâ situm habent,
 & cùm garriunt, σοφοί planè, non
 tantùm φιλόσοφοι videntur: vbi
 vero meditari aliquid occipiunt,
 & cudere, quod in omnium ma-
 nus, oculosque veniat, tum ace-
 ti nihil illis in pectore est. ut
 verè de illis dicere possis, quod
 de lusciniâ quidam: Vox, præte-
 reà nihil. Documentum ergò
 scriptum & publicum rogat: orat,
 ut

CLAVI DOMINICI. 3

ut commentarium quendam P. Angeli Augustiniani novâ historiâ inlustrem, & tester, si quid cordis Cornelius habeam. Ego, qui conscius eram infantix meæ, qui nunquam hætenus per calammum publicè loqui ausus fueram, excuso codicum penuriam, meam ipsius imperitiam, & Latini sermonis jam pridem neglectam venustatem. Objicio momos, æmulosque, quorum nunc major copia est, quam olim muscarum (ut ille loquitur) cùm cæletur maximè : qui scripta priùs carpunt, quàm legunt ; & antè quàm in tribunal venerint, abitione sinistrâ rigidi isti Arcopagitæ ad 9. nigrum auctorem reum improbè damnant. Vix hæc dixeram : ibi tum R. ^{du}s P. NICOLAUS CRUSENIUS, cui à Reverendissimo Generale Bojariæ Provincia commissæ erat, me pluribus verbis hortari,

ri, opem operamque suam, & librorum optimorum auxilium promittere; nihil esse, quod invidiæ malignitatem timere debeam, omnibus hoc viris etiam magnis commune esse, neque Mundi Repurgatorem Herculem Junone unquam caruisse. An ideò (inquit) oppressus est, quia odio illius pressus? immò an non clariùs emicuit ista virtutis genuina vis, postquam hæc invidiæ umbra accessit? Te quoque, non falleris, stimulus hic manet, monetque ne lentescas, ne dormites usquam. Obsibilabit tibi undique hæc excetra, & conatus etiam egregios arrodet, & si ullo modo pote est, comminuet penitùs. Tuum est masculinum pectus opponere, & dentem nigrum virtute retundere. Terruit me ampliùs ista vox: tantùm abest, ut animare potuerit. Quare maximo cœpi opere obtestari,

ut

CLAVI DOMINICI. 5

ut hoc in fortiores humeros onus
injiciat , me ferendo non esse.
non rectè bovem adduci ad ce-
roma , aut τὸ ὄνόν λύγεα admove-
ri : aliis me libenter ἐπιτίμιον con-
cessurum & cessurum. Ille mo-
destiam hanc parùm modestam
interpretatus , duriusculis verbis
me increpat ; & , Oportet te , in-
quit , hæc Cineraryia jejunia pie-
tatis aliquo officio consecrare.
quare.

*Fac sis vacuus adeis aurium,
Mea ut migrare dicta possint ,
quò volo.*

De CLAVORVM JESV Chri-
sti Crucifixi numero libellum
conscribes. & ut non sit sine me-
rito labor iste , ita jubeo , & pro
auctoritate meâ id impero. Isto
plusquàm ædilitio edicto , tan-
quam fulmine aliquò percussus
& perculsus , accipio imperium,
arbitratus fatis mihi esse , si obe-

diendo Deo & Præpositis place-
rem, licèt teneris fortassè crudi-
tutorum auribus displicerem. Po-
stridie igitur, cùm somno placi-
do defunctus essem, & me ad
æris campani sonitum, ut Ca-
tholicorum mos est, salutari cru-
cis signo munirem, venit in men-
tem imposita pridie provincia,
& alterum rursus alterumque
signum imprimens, ad scriben-
dum animum obfirmo atque ob-
stino. & jam caractere isto sacro
alacrior, in genua procumbo,
& eum qui per Clavos, crucis
tulit supplicium, supplex in-
voco. *Mortalium salus unica, &*
captivarum animarum lytrum,
JESU Christe, qui Patri Æter-
no victimam te dedisti, & ad
mortem usque crucis obediens, ei-
dem CLAVIS trabalibus te & pec-
cata nostra adfixisti, ut veteribus
vinculis emancipatos nos ad te tra-
heres; Ecce ego virtute quoque
obe-

CLAVI DOMINICI. 7

obedientia ad tuam crucem impellor, ut SS. vulnerum tuorum præcipua instrumenta, CLAVOS inquiram, numerem, distinguam, & testimoniis certis firmisque calculum meum qualemcunque probem. Verum quia anima mea vulnera à tuis me vulneribus separant, instrumenta vulnerum meorum peccata, tuis adversa sunt; hæc & illa tolle per ista tua, ut cognoscat intelligatque per virtutem obedientiæ, quæ ignorare merebatur anima per culpam. Confige CLAVIS timoris tui mentem & hanc manum; ut nihil ista dicat, hæc scribat, quod à virtute alienum est, aut à verâ pietate alienare quemquam possit. Subitoque stilum & palimpsestum in manus sumo, & materiem operis sic ordino. An Christus etiam CLAVIS fixus; An tribus tantum; An pluribus; ubi illi, & quales, & quis cultus eis debitus? Quæ non pressè strictimque sed latè

omnia fuséque Patrum testimo-
nia & venerandæ antiquitatis re-
liquiæ comprobabunt,

C A P. II.

*Christus verè CLAVIS fixus.
Vestphalus retunditur.*

ANgustis satis circulis hunc
circum meum circumscri-
psi, non est verendum, ut car-
ceribus suis emissi equi ante me-
tam deficient; si modò ego do-
ctè fræna moderari, calcari-
bus aptè & voce animare po-
tuerò. Verùm quod se mihi mi-
sero portentum in limine objicit?
quis ille toto exporrectus sta-
dio anguis, semitam intercludit?
iam mihi Pegasus aliquem con-
cendendum esse video, ut con-
grediar cum hoc serpente. Sed
umne ego fatuus, qui Panico ti-
more ita muliebriter tremo ad
conspectum hujus monstri?
mon-

monstri, inquam, mortui? nam nisi me fallunt oculi, hic est Python ille Westphalus, quem tot Phœbi olim tam immanibus telis confixerunt, certe is ipse est. en ut nigrum virus emisit, & jam vires amisit. totus anguis exanguis est. Quid igitur ego hîc animi pendeo, & dubito equorum meorum ungulis morticinum hoc sordidum proterere, & fortiter transire? An periculum est, ne hoc Tartareum & ex Cerberi spumâ propagatum aconitum vicinum aërem corrumpat? sed ille recens, purus, & defæcatus est. Hoc unum mihi stuporem injicit, quòd video literatum esse hoc venenum, quod impurata illa bellua tam doctè evomuit, ut in arenâ quasi articulatè fluens elementa distinguat, & cantet, in quem jactum sit. Legam igitur & transibo.

Quis scit an Indæi Christum alliga-

*Ioan.
West-
phalus
in Conc.
de Pass.
Domini
1. apud
Trateo-
lun.*

*in Ca-
talogo
hereti-
corum.*

verint cruci? O pestilens, blasphem-
me, orco edite, non homo, cum
obscœnis patriæ tuæ suibus in
eandem haram includende; itâne
audes tu obgannire Ecclesiæ, &
rosas Euangelicas succerdâ oli-
dissimâ conspurcare? audésne, in-
quam, Magnum illum Joan-
nem, oculatum omnium Christi
actionum passionumque arbi-
trum infidelitatis arguere? in du-
bium vocare ejus testimonium, in
quo nostra statque caditque fides?
tûne Aquilam illam cæcitis
însimulare possis, quæ in radios
Solis inaccessibiles fixis irretortif-
que oculis intuita est? tûne de
mendacio eum suspectum redde-
re, qui ex limpidissimo ipsius ve-
ritatis fonte bibit, quidquid eru-
ctavit? Traditiones omnes secta-
rii ridetis, contemnitis, pessum-
datis: donet hoc aliquis vobis
(quod nullo tamen jure donari
debet, aut potest) donet, in-
quam,

CLAVI DOMINICI. II

quam, hoc aliquis vobis : an non Evangelium Joannis scriptura est? cui soli fidem vestram adfigitis, à quâ ne transversum digitum aut latam stipulam discedere vultis. an non apud dilectum Deo discipulum Thomas pertinaciter incredulus loquitur : *Nisi videro in manibus ejus fixuram CLAVORVM : & mittam digitum meum in locum CLAVORVM, & mittam manum meam in latus ejus non credam?* Quid hîc ô effrons Hæretice oppones? Nunquid Thomæ dubitationem postcâ ipsa solvit experientia, cùm Christus apud eundem Evangelistam dicit : *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas?* Quid hæc verba innuunt ô impie? Intulit quidem, inquit, digitum in plagam lateris sed quia dicit, *Vide manus*, inspexit tantùm fortè strias lividas ex funium impressione relictas. Certè funibus contradictionum

cerebrum tibi ita constrictum est,
ut extra falsitatis septa liberè ex-
spatiari non possit. Grajum il-
lum, sacrum Poëtam, Joannis
paraphrasten audi.

Nonnus
in c. 20.
Ioannis.

Δός μοι δειῦρο πίπον σείο δάκτυλον,
ὄφρα πελάσω

Μάρτυρ' ἀναμφέριτον ἐς ὀξύροισιν τύ-
ποι ἤλων.

Καὶ παλάμας ἐκάτερθεν ἰμὰς ἴδε.

*Da mihi huc ô amice tuum digitum,
ut admoveam*

*Testem indubitatum ad acutè
penetrantium figuram*

CLAVORVM,

Et manus utrimque meas vide.

Ita & ceteros discipulos in fide
vacillantes compellat, compel-
litque ad credendum Christus
apud Lucam: *Quid turbati*, in-
quit, *estis & cogitationes ascen-*
dunt in corda vestra? Videte manus
meas & pedes, quia ego ipse sum.

Pal-

CLAVI DOMINICI. 13

Palpate & videte, &c. & cūm hoc dixisset, ostendit eis manus & latus. Eccujus personam nisi Christi sustinet David cūm ait, Fode- *Tsalm.*
runt manus meas & pedes meos; 21.

fortean debebit hæc fossio ad ligones aut rutra & non ad CLAVOS referri? Obsecro te, tribuísne aliquid Magno Augustino? solent, scio, alii ex scolâ tuâ. Scin' quid ille dicat de Christo? *Nisi* *D. An-*

CLAVIS *fixus esset, crucifixus non* *esset. in*
fuisse. Id colligebat ille Doctor *Ts. 68.*

ex crucifigendi vocabulo, quod Græci usurpare solent, *σάωξ*, & *σκολοπίζειν*: fixio enim hîc significatur. potissimùm verò ex verbo *σολοπίζειν*, quo frequenter utuntur, quod ex vi suæ originationis propriè in cruce clavationem denotat. Dices, scio, *κρεμάειν* apud Græcos quoque non rarò inveniri, & suspensionem indicare: Sed respondebit tibi & demonstra-

Lipsius
lib. 1. de
cruce
cap. 4.

bit ex Curtio & Ariano Lipsius,

& post eum Gretserus, suspendi
 & adfigi pro eodem usurpata
 fuisse. Quare jam video quoque,
 quæ tibi nebula lucem eripuerit,
 & in errorem tam crassum indu-
 xerit. Legebas cap. 21. Deuteron.
 quòd adjudicatus morti, adpen-
 sus fuerit in patibulo; unde colli-
 gis Judæos funibus aut laqueo
 sustulisse in crucem reos, non
 CLAVIS fixisse, & ita pergis de
 Christo ambigere. O Heraclite,
 ô Democrite, cur numerò estis
 mortui? tu, ut effusissimis lacry-
 mis deplores insulsam bruti ho-
 minis ineptiam; tu verò, ut sonan-
 tissimis cachinnis pingue hujus
 Westphali ingenium irrideas.
 Non potest in animum suum ru-
 dis ille Grammaticus inducere,
 ut credat CLAVIS adfixos in
 patibulo, rectè & latinè adpen-
 sos quoque dici. Poëtæ id eum
 docebunt. Crucifixus est Achæus,
 cui id non manifestum est ex
 Poly-

CLAVI DOMINICI. 15

Polybio ? & tamen Naso scribit : *Ovid. in
Itin.*

*More vel intereas capti suspensus
Achæi
Qui miser auriferâ teste pependit
aqua.*

Si audacem translationem Poëtis concedendam dicet; Seneca quoque non alio verbo usus est. *Seneca
epistola
7.*

Latrocinium, inquit, *fecit aliquis.*
quid ergo meruit ? ut suspendatur.
Næ, frustra ego inero meridie
huic talpæ lucem ostendere eni-
tor, cui tam splendidus Evangelii
radius oculos aperire non potuit.
Quare nihil causæ est, cur diu-
tius cum illo conflictari debeam;
qui victus etiam & victus, nun-
quam tamen herbam porriget.

*Unius addictus enim jurare in
verba magistri*

dæmonis, audebit etiam *πρὸς τὸν
ἥλιον τετραμμένον λαλῆν.* cum Han-
nibale

nibale jussus est ad aram contra Romanos jurare. Ne igitur logodædalus videri possim, alios de hoc nugone triumphare permitto, qui in eum magnâ libertate velut ἐξ ἀμωξῶν debacchati sunt. Ego ad numerandum, digitos compono.

C A P. III.

Ternarius CLAVORVM numerus insufficiens. Daniel Mallonius refutatus; ejus conjectura rejecta.

IN numero CLAVORVM calculus omnium non est unus. Ternionem divinis personis sacrum, etiam CLAVIS dedicatum esse volunt plerique omnes. Primam verò & potissimam opinionis suæ machinam fundant in pictorum penicillo: quem universalis Ecclesiæ consensum vocat Mallonius. Sed, ô Divi! quàm

quàm fragile & junceum hoc est,
 cuicui innituntur. Præsertim ubi
 nullum accedit aut imagini ab
 ætate venerabile testimonium,
 aut penicillo à pictoris fide digna
 auctoritas. Quis enim nescit ar-
 tificum istorum, hoc nostro im-
 primis sæculo, ingenia à varieta-
 te, non à veritate æstimari, & in
 pretio haberi pictores, qui simul
 fictores docti. Hanc libertatem
 jure antiquo obtinent, & mul-
 tis jam sæculis liberrimè usurpa-
 runt.

— *Pictoribus atque Poëtis*

*Quidlibet audendi semper fuit
 æqua potestas.*

D. Gre-
 gorio

Unde si Tragædi quoque Nazi-
 anzeno
 hac
 Græci, quisquis ille sit, qui Chri-
 stum Patientem luctuosâ in or-
 chestrâ cothurno ad Crucem am-
 bulare jussit; si, inquam, Poëtæ Tragæ-
 dia ad-
 scribi
 solet,
 alii vo-
 lunt esse
 istius auctoritas additur, qui Cru-
 cem Dominicam ἡ ἁγία ἑὸν, id Apollin-
 naris
 est Laodic.

est trium CLAVORVM lignum
 indigitavit, eodem illum titulo
 & honore cum pictoribus nostris
 dignabimur. Quare nisi miseris
 hisce præsidium aliud mittitur,
 iam Tragœdi næniam ridebunt
 flagitribæ in scholis pueri, & ul-
 tra crepidam sutores, rursùm
 imagines atque statuas arbitrari
 occipient. Sed heus pictores, no-
 lite vos quoquam movere, statim
 state statuarii, ecce vobis hype-
 raspisten generosissimum, qui sub
 Alphonfi Palæotti signo auxilia-
 re vobis agmen agit,

— *magnis que ipse agminis instar.*

Qui quia proverbium illud,
 ἐκ τὸς λεωφόρος μὴ βαδίζειν pro veri-
 verbio aut potiùs oraculo ha-
 bet, communem insistit viam,
 & vos in tutelam suam recipit,
 penicillosque vestros ingenio-
 sissimos acutissimo stilo defen-
 dit. Ecce inquam Daniel Mal-
 lonius, vir in hâc arenâ pugil
 ver-

versatissimus versutissimusque,
 arma expedit, lectissimam mili-
 tum legionem lustravit, expectat-
 que ut commodè in nos impe-
 tum faciat. Sed ita me Pallas no-
 stra respiciat, ut ego nullam mili-
 tiæ faciem, nullam aciem rectè
 hîc ordinatam invenio. Non vi-
 deo triarios, qui belli molem su-
 stineant; non sunt cataphracti,
 qui hostium vim repellant. Qua-
 re quàm audenter illi in pugnam
 exeunt, tam confidenter nos
 repugnabimus, & dissipabimus
 uno impetu totum hoc agmen.
 Bene est; jam castra movent.
 Veterani, sed ii inermes atque in-
 ertes in arenam descendunt. Vo-
 lant ecce tela, catapultarum seges
 ingruit.

Docet vetus Historia David
Constantinum uno CLAVORVM Mallo-
galeam munivisse, altero franum. mus in
O victos, fractos, & laceros lacer- cap. 19.
tos! nos ista jacula nondum attin- Palæst.
fol. 352.
mibi.

gunt, nedum ut penetrent. Nam
 quòd

quòd istis positis trium C L A-
 V O R V M numerus solidus col-
 ligi possit, nec ipsa mihi arith-
 metica persuadeat. immò vetus
 ista historia vos pessumdabit, &
 in jugulum vestrum spicula ist-
 hæc paulò pòst retorquebuntur.
 Ergò succedunt rorarii & levis ar-
 maturæ milites cuneatim omnes,
 id est, conjecturis pluribus res
 agitur, quando ἀποδείξαι nullæ
 suppetunt.

Primam conjecturandi ansam
 dedit Clara nostra, virgo inter
 Augustinianas monachas vitæ
 sanctitate, & miraculorum glo-
 riâ inlustris. Hanc enim cùm ar-
 dentissimus in J E S V M cruci-
 fixum sympathiæ amor incende-
 ret, & continuis ignibus velut
 Ætnam aliquam, cor penitum
 inflammaret atque depasceret; ne
 o absumpto tandem cum vitâ
 incendium istud sanctum extin-
 gueretur, Servator qui ignem ar-
 dere

dere vult, quem mittere in terram venit, hunc flagrantem Vesevum, cælestem, inquam, istum divini amoris caminum visitare dignatus est, & luculentam, eamque immortalem vitalis flammæ materiam in eum immisit; seu, ut clariùs edisseram, sese mortemque suam & sacra mortis instrumenta in D. Virginis corde insculpsit. O rem stupendam, & antehac inauditam?
 MARIA

*Iam similem visa est & habere
 sequentem.*

Ecce altera Theotocos compareret. Maria Christum in utero, Clara nostra in corde concepit. Ex illius sanguine purissimo sacratissimum J E S U corpus formatum est; hæc etiam carnem subministravit. illa puerum; hæc virum enixa est. blandidulum illa & ridentem; hæc crucifixum genuit.

genuit. illa sine dolore peperit ;
hæc ipsa etiam doloris instrumen-
ta produxit. utraque tamen

*Gaudia Matris habet cum Virgi-
nitatis honore.*

Nescio , an nostra ideo infe-
lix , quia post partum non vixit.
certè dignitatem genitus mayo-
rem obtinet , & quia non nisi
cæso corde natus est , Cæsaris
nomen sibi vindicare potest. Sed
puerperam nostram visitemus.
Illa quidem seu majestate filii
oppressa , seu doloribus , de-
cessit : verùm extemplò cor ejus
ab obstetricibus symmonachis
exectum est , divinum gazophy-
lacium apertum , repertus the-
saurus mirabilis & memorabilis
Lætámne an tristém partitudi-
nem hanc posthumam dicam ,
hæreo, apparet foetus virilis , sed
ille mortuus , recenti etiamnum
ma-

manans sanguine, & cruci adfixus
pro secundinis omnia hinc inde
jacent passionis instrumenta; pen-

dent quoque ex tribus nerviculis
tres velut ferrei CLAVI. Non

possum, ô Malloni, negare rem ita
se habere, nisi velim adfirmare
non habere me oculos, qui ea præ-
sens incredibili animi hilaritu-
dine inspexi & veneratus sum.

Fateor, hi CLAVI pungunt me
aliquantùm, sed nondum tuæ
opinionis adfigunt. Veram ergo
esse historiam hanc, quam te-
ste Isidoro Masconio probas, ego

quoque ajo, sed omnimodam
cum re, quam repræsentat, conve-
nientiam habere, hoc est quod
audaciter inficias eo. Illa enim

passionis totius imago ex pio San-
ctæ Virginis phantasmate gene-
rata est: ita ut in corde quasi tabu-

lâ, venis quasi lineamentis, omnia
hæc simulacra cogitatio artifi-
ciosa diduceret, & sanguine pro

colo-

*Isidorus
Masco-
nius in
vitâ D.
Claræ de
Monte-
falco.*

*Idem
quoque
confir-
mat.*

*Mutius
Petro-
nius in
vitâ
eiusdem
Divæ.*

colorum requisitâ varietate temperato, hoc miraculum depingeret. An quia Diva illa talem de crucifixo meditationem instituit, statues talem quoque crucifixionem fuisse? Non arbitror, si sensu tantum communi non cares. At hæc instrumenta non ad Christi passionem demonstrandam, sed ad ferventem Claræ amorem posteris declarandum, cælata sunt. Extra hujus igitur teli jactum etiam sumus.

Ceteræ conjecturæ parum prudenter conjiciuntur. vult Mal-lonius literam Tau, quæ Crucis figura est, & tria latera habet, numerum CLAVORVM fundare. frivola est hæc ratio, & ab homine parum sibi præsentē ex-cogitata. nam si figura suo figu-rato conformari debet, confir-mari tantum potest Crucem ta-lem fuisse. Absalonis quoque,
tribus

CLAVI DOMINICI. 25

tribus lanceis confossi mysterium ad CLAVOS suos nimis ingeniosè detorquet. & profectò si talibus typis agendum est, nostrum numerum sexcenti præsentabunt. sed eos Meditationibus relinquere potius est.

Rursùm ergò ad imagines delabitur, & à pictoribus suæ opiniononi auctoritatem emendicat. nunc quidem saniùs cogitavit, cùm antiquas fumosasque inquirat, in quarum pulvere sepulta interdum veritas latere solet. In Vaticano, inquit, icon est, in quâ Divum Petrum tribus CLAVIS pictor fixit. Sit ita mi Daniel : inde tu ô bone, colliges Christi in cruce clavationem? vah Chrysippæum acumen! Pictor idem Petri pedes in cælum erexit, caput verò in terram detorsit; voles quoque Christum non aliter esse crucifixum? Ridebis, & dices hoc non sequi ex priori: &

B

ego

ego risum tuum rideo, & dico alterum non aliter sequi ex primo.

De
Agri-
cola
Marty-
rolog. 4.
No-
vemb.
Am-
brof.
exhort.
ad Vir-
gines.
De Phi-
lomeno
Marty-
rolog.
28. No-
vemb.

Cùm enim tu scias ex Lipsio, Gretsero, aliisque fuisse arbitram hanc fixationem; cur tibi in mentem venit unam ex alterâ inferre? Martyrum multi manus, & pedes, & ipsum caput pluribus CLAVIS transfixi sunt, & hoc non ex sculptoribus, sed ex sacris scriptoribus manifestum est; ergò non paucioribus Christus? Excita te: *quandoque bonus dormitat Homerus.*

CAP. IV.

Quaternarius CLAVORVM numerus adstruitur. Confirmatur SS. Patrum auctoritate, fide Historicorum, & rationum pondere.

HActenus adversariorum impetum & tela fortiter sustinuimus atque excussimus; nunc nostrum est pedem atque vim in-

CLAVI DOMINICI. 27

inferre , & imbellem istam manum evertere , aut convertere certè in fugam. Agitedum manipulares mei : excurrite emissarii ; exite primipili , qui tametsi nulla rationis arma objiciatis , ipsâ tantùm auctoritate , ut Ciceronem Plato , hostium animos facilè frangetis. Ordinem ducat , & dicat Innocentius PP.

Fuerunt , inquit CLAVI *quatuor* , *Innoc. Papa*
quibus manus confixæ sunt , & *pedes* *serm.*
adfixi. Pugnat cum eodem *de uno*
 pro nobis Gregorius Turonen- *marty-*
 sis : *Quod* CLAVI , ait iste , *Turon.*
Dominici quatuor fuerint , *hæc* *de glo-*
est ratio , *duo sunt adfixi in plantis* , *Mar-*
 & *duo in palmis*. Succurrit Cy- *tyrum*
 prianus , qui in sermone de pas- *lib. I.*
 sione Domini sic loquitur : CLA- *c. 6.*

VIS sacros pedes terebrantibus. Ad quæ verba Jacobus Pamelius appositè inquit : Fuit igitur auctor in eâ sententiâ , quòd non unico , sed duobus CLAVIS pedes Christi te-
 B 2 rebrati

rebrati fuerint. & addit, ut suam quoque opinionem explicet: *certe confirmatur idipsum vetustissimis picturis quibusdam.* Socia arma jungit Magnus Augustinus in lib. Medit. cap. 6. (quem librum adhuc quasi usucapione suum vendicat, licet jampridem ab illius & aliorum plurium possessione nasutuli cujusdam censurâ miserè dejectus sit. Jure, an injuriâ, alii discutiunt, quibus etiam censuræ illius censuram relinquo) atque ita scribit. *Immaculata Christi vestigia diris confixa* CLAVIS. Apud quos cùm sermo de CLAVIS pedum fiat *πληθυντικῶς*, non potest ad mentem citatorum Patrum numerus CLAVORVM ternario absolvi. His omnibus accedit D. Joannis metricus Scholiastes Nonnus, licet calculum suum postea reducere, & *παλινοδίου* canere videatur. apud illum furore ebrii Hebræi sic clamant.

Crisis
Augu-
stiniana
impres-
sa Mo-
nachii
anno
1617.
&
1621.

Ὁ ἅγιος ἔτετο ὁλοῖο σιδηρόφορον ἀπὸ *Nonnus*
 γόμφων, *in c. 19.*
Ioannis.

Δερατὲς θανάτοιο ταθεὶς τετραζυγι
 δισμῶ.

In altum erectus hic pereat ferreis à

CLAVIS,

Mortis in ligno extensus qua-
drijugi vinculo.

Ubi τετραζυγι δισμῶ pro qua-
 tuor CLAVIS accipi patet ex ver-
 bis antecedentibus.

A nobis quoque stat vetus hi-
 storia testis temporum, magi-
 stra, veritatis; quam Mallonius
 sibi favere dicit apud Palæottum,
 sed falsò. Audiamus Ruffinum,
 qui libro 4. Ecclesiast. Hist. ita fa-
 tur: CLAVOS quoque quibus corpus
 Dominicum fuerat adfixum, porta-
 vit ad filium (Helena ad Constan-
 tinum) Ex quibus ille frænos com-
 posuit, quibus uteretur ad bellum. Et
 ex aliis galeam nihilominus belli
 usibus aptam fertur armasse. Ob-

Secro te , verba hæc prudenter
 examina. Cùm dicat auctor *ex*
aliis CLAVIS (nota numerum
 multitudinis) frænos esse unitos,
 munitam ex aliis galeam ; CLA-
 VORVM ternarium defendere
 sic potest , & tibi ô Malloni fa-
 vere ?

Arbitrium suum eloquatur
 Theodoretus Cyri Episcopus ,
 vir sacrâ profanâque doctrinâ in-
 structissimus. is ergo lib. 1. Hi-
 stor. Eccles. cap. 18. ait , CLA-
 VORVM partem freno equi , &
 partem galeæ admixtam , nec non
 expletam fuisse veterem illam pro-
 phetiam Zacchariæ dicentis ; Quod
 est super frænum equi , erit Sanctum
 Domino. Quis porro de hujus
 scripturæ sensu inter scriptores
 consensus sit , huc non spectat :
 infrâ commodiùs dicetur.

Suffragium suum his quoque
 addit Gregorius Turonensis, cu-
 ius in libro antè citato hæc sunt
 verba.

CLAVI DOMINICI. 31

verba. Duo sunt, quos suprà diximus aptatos in fræno; tertius projectus in fretum; quartum asserunt esse defixum in capite statuae Constantiniani. Lux non æquè clara, ut hic est sermo. Auscultemus quoque, quid Joannes Zonaras dicturus sit, cujus opem Daniel imploraverat. Ille quidem tertiâ parte annalium, pag. 114. de æneo quodam & immani simulacro sic loquitur. *Divinus illi Imperator nomen suum indidit, CLAVIS quibusdam capiti insertis, qui corpus Domini salutiferæ Cruci adfixerant.* Hæc verba favere Mallonio qui credit, credet quoque pullis milvium, capreis lupum non inimicum esse.

Immò pro nobis etiam Amazon pugnare non detrectat, si viris vires deficiunt. S. Brigitta revelabit nobis, si quid alii fortè obscurè protulerunt. lib. 4. Revelat: capite 7. hæc leguntur. Per-

vento igitur ad locum crucifixionis,
 & ecce malleus & quatuor CLA-
 VI acuti in promptu sunt **. &
 paullò post. **. & pedes similiter
 ad foramina sua distenduntur, can-
 cellatique & quasi infrà à tibiis dis-
 juncti duobus CLAVIS ad crucis
 stipitem per solidum, sicut & manus
 erant, configuntur. & lib. Extrav.
 Revelat. capite 51. Pedes deor-
 sum tracti, & duobus CLAVIS
 perfossi. & rursum lib. 7. cap. 18.
 Deinde extenso corpore ultra mo-
 dum in cruce posita fuit una tibia
 ejus super aliam, & sic junctos pe-
 des adfixerunt in cruce duobus
 CLAVIS. Unde si in modo cru-
 cifixionis S. quoque Birgittæ ad-
 stipulari volumus & Joannis Lan-
 spergii judicium sequi; nulla no-
 bis imago adversabitur. Ait enim
 Beata illa vidua, primùm unico
 CLAVO pedem Christi dexterum
 perforatum esse; huic deindè
 lævum cancellatum superposi-
 tum,

CLAVI DOMINICI. 33

tum, atque ita ligno adfixum, ut CLAVUM dexteri pedis sinister tegeret, CLAVUS tamen sinistri pedis dexterum non tangeret. Atque ita novæ picturæ defenduntur, & numerus noster non perit. Verùm enimverò pictores sculptoresque omnes non tanti pendimus, ut ideò à conceptâ & sanâ (ut opinamur) sententiâ discedere debeamus. Nam & nos infrà vetustas Christi crucifixi icones adferemus, quæ facilè annositate suâ tantum auctoritatis sibi conciliabunt, ut spontè hæ novæ recentefque loco cedant, & seniores reverentur. Sed ne curioso nova molientis cerebri impetu in hanc opinionem rapi, aut solâ aliorum voce moneri ac moveri videamur; ecce rationes, propter quas ita sentire libuit, immò neque aliter licuit.

Primum nobis ita suasit cru-

B 5

cifi-

cifigendi facilitas, quam carnifices quærere certum est, ut quantum fieri potest, sine molestiâ & periculo suo rectè expeditèque supplicium exequantur. Jam verò, quanto commodius est singulos pedes singulis CLAVIS perfodere, quàm duos liberos solutosque unico CLAVO perforare? An putas, tanta plagipatidarum (Comici verbo utor) erit mansuetudo atque ἀπαθεία, ut altero non reluctando eluctari studeant, & quantum pote est, torquentem impedire? in subiecto quoque tam molli, tam infirmo quàm sæpè mallei ictum CLAVVS eludet? Trahit nos quoque Ecclesiæ non parvi æstimanda traditio, quæ tres CLAVOS Sacros ostendit, & cultu celebri honorat, & certo quoque certius unum in mare Adriaticum ab Helenâ immissum. De iis qui Romæ & Mediolani
in

CLAVI DOMINICI. 35

in veneratione sunt, nemo ambigit. Ut autem de eo qui Treviris asservatur ambigere non possimus, facit vetusta scheda, quæ testatur esse CLAVUM pedis dexteri. & sic quoque jam confirmatum numerum indicat.

Monet nos quoque non parum Evangelista, qui quatuor numerat milites crucifigentes, scilicet juxta quatuor membra figenda. Quod clarum etiam est ex tunicæ partitione, quæ quatuor militibus facienda erat; ex hoc, igitur loco concludi non obscure potest, quatuor etiam CLAVOS fuisse. Tu cæcutis, credo, hîc, & non vides quo id modo inferri queat. Lucem tibi dabit Seneca *lib. de beata vita cap. 19.* qui de carnificibus istis loquens sic ait: *Unusquisque vestrum clavos suos ipse adigit.* Si enim suum quisque CLAVUM figebant, & quatuor figebant, percurrere, quamdiu libet,

F. CORN. CVRTII

s omnes , neque alium à
rnario numerum rectè fa-
Immò , ut pluribus lacertis
ryonaceo quasi robore va-
hoc pilum vibremus , suc-
riat se nobis Cardinalis
us , qui in Commentariis
nnem , ad crucifigendum
s quatuor adhibitos fuisse
it hanc unam solùm ob
m , quòd quatuor CLAVI
figendi. Alias alii conjectu-
ferunt , quæ magis pieta-
quàm rationem movent :
eas contemplationum
oribus relinquemus.

nectam tamen , quod pro
ro nostro adnotavit R. ^{mus}
gelus Rocca , Augustinia-
episcopus Tagastensis, sum-
ontifici à Sacra supellectile,
ommentario quem scripsit
visificæ Crucis particulâ , quæ
postolico Sacrario asserua-
Dicunt quidam , inquit ,
ad

CLAVI DOMINICI. 37

ad Christi cruciatum efferendum
& magis efferendam Judæorum
sævitiā, probabile videri tri-
bus tantum CLAVIS hanc
crucifixionem esse peractam : at
illi non vident etiam hunc mo-
dum non tantum esse ineptum,
sed etiam ossium fracturæ op-
pidò accommodum : cū tamen
ex Prophetā & Prophetæ in-
terprete Joanne manifestum sit,
nullum Christi corporis os con-
fractum fuisse. Hoc pro corol-
lario etiam addo ex Magno Viro
Jacobus Gretsero ; à quibusdam
non temerè animadversum, non
nullos, qui ut nomen Domini,
ita & passionem & passionis in-
strumenta in vanum sumunt,
solitos imprecari *Malum DEI,*
lanceam & quatuor CLAVOS,
cū aliquem diris ipsis dirissimè
devotare volunt.

*Jacobus
Gret-
serus
tom. 1.
de Cruce
lib. 1.
cap. 10.*

CAP. V.

Opinionem nostram stabiliunt antiqua sigillaria & imagines.

Nunc si potest huic sententiæ nostræ ab annosis simulacris memoriæ custodibus fidelibus robur accedere, quod à novitiis & heri fictis imaginibus fidenter sibi mutuari nituntur adversarii, validissimè muniti sumus, nullum antagonistarum impetum extimescimus, insuperabiles sumus. Tota nobis Italia opitulabitur, Germania juvabit, & quidquid demùm in Europâ est ædium vetustarum, auxilium præsentarium nobis submittet. Ecce ab Etruriâ primum signum.

Hoc nobis è cedro effigiavit Nicodemus. quem quis audeat tantæ impudentiæ, libertatisque statuariæ insimulare, ut non veram

Imago Crucifixi cedrino ligno à Nicodemo ex Phariseis
homine et Principibus iudeorum uno, discipuloque
Christi Domini ante Passionem occulto incisa et
Luca a servata

Norman: fe.

ram Christi crucifixionem, quam ipse præsens vidit, repræsentaverit? ille, qui Christum refixit, qui CLAVOS suâ manu extudit, excepit; & sicut piè sentire debemus, osculo sincero non semel amplexatus est, erravit, aut fallere voluit in hoc signo? Neque ipsa mihi id Suada persuadeat. Tantum zelo tribuendum est viri, qui Christo familiaris & * discipulus occultus fuerat, & deinde in ejus sepulturam myrrhæ & aloës mixturam quasi libras centum detulit. neque credibile hunc voluisse fidei jacturam facere, qui pro Dominico corpore condiendo tantum in unguenta argentum effuderat.. Accedit quod miranda nimis mira per hanc statuam Deus operatur, quæ tibi Lucenses omnes memoriter memorabunt. Verùm enim non omittam hîc unum quiddam adscriptu dignissimum

CLAVI DOMINICI. 41

simum quod ab avorum atavis
sefe accepisse cives profitentur;
nempe; opus quidem Nicodemi
esse hanc statuat, non totam
tamen: nam vultum Crucifixi
divinâ manu effigiatum volunt;
unde à plerisque omnibus Vultus
sanctus familiari nomenclatu-
râ appellatur; auctore Jacobo
Bosio in Cruce Triumphanti.

Observandum quoque est in ^{Bosius}
hoc sculptili repræsentari Chri- ^{16..c.11.}
stum quasi jam modo cruci ad- ^{fol. 607.}
fixum, vivum adhuc & nihil mor-
talis palloris indutum. Barba,
ut & cæsaries, avellanæ colo-
rem imbibisse videtur; non pro-
tenfa, sed in duas quasi Pythago-
ræas sefe dividens semitas, Nu-
ditatem ejus defendit vestis an-
thracina, manuleata, ex Serum-
lanâ: fimbrias & eam partem,
quæ infra umbilicum est usque
ad talos, Phrygiâ acu distinctum
aurum eleganter commendat.

Cin-

Cingulo quoque eadem ars pretium facit. Corona porro ex puro putoque auro est, tanto Rege digna. supra ipsam elementa hæc Græca Α. & Ω. Immò & calceatus hîc pendet Christus. calcei autem argentei sunt aureis laminis incrustati, & Crucis signo insigniti. de quibus rarum est quod scribitur. Paupertinus erat aliquis, ad extremas incitas reductus, qui ut ne periret, Servatorem rogavit supplex penuriæ suæ magnæ parvum adminiculum. Ad preces illius imago, aut potius Christus in imagine se inclinavit, & mendiculo huic dexterum objecit calceum, tanquam miseræ suæ levamen. Cum thesauro isto jam abituriebat homuncio; sed æditimi rei novitatem admirati calceum redemerunt, tantumque auri in ejus sinum congesserunt, quantum satis esset ad precium calcei æquan-

quandum. Ille autem adaptari in hunc usque diem non potuit, sed calice supposito fulcitur. Scrupulus fortassè exiguus non exiguam tibi molestiam hîc faciet, quòd ornatus omnis alienus sit à verâ crucifixione, quam investes rei sustinebant. quare aut Nicodemum hallucinatum esse, aut nos solemnia insanire suspicaberis, qui hanc pro Nicodemi statuâ circumferamus. Sed nodum hunc dissecabit ipsa facilè historia, quæ docet à posteris, piis Christi fidelibus tegumen hoc adjectum esse jussu Dei, monitu Angeli. Ille ergo à Nicodemo sculptus Christus CLAVIS quatuor fixus est; & fidem dare cogimur signo tam veteri, viro tam sancto & fideli.

Numerum eundem quoque solidè probat altera, quam tibi hîc demonstramus, icon.

Istam autem S. Lucas cælavit.

&

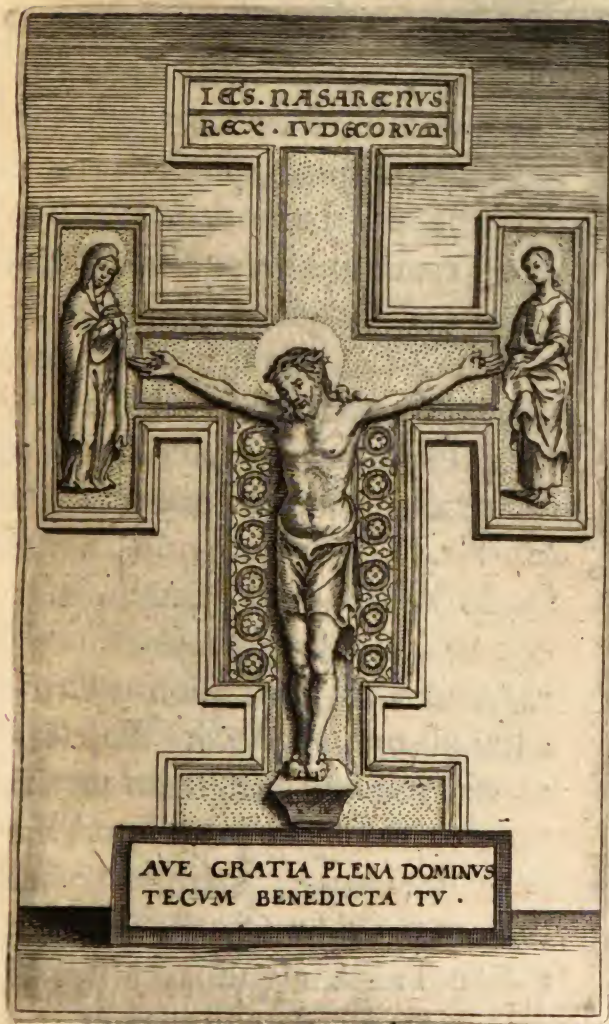
Imago Crucifixi cedrino item ligno à S Luca Euangelista,
et in auiduo S. Pauli omnis peregrinationis comite incisa,
Siroli prope Anconam asseruata.

& quis falsitatis dicam Euangelistæ impingere audeat ? quis admittat, ut commiserit perfidiam una eademque manus ? an fortassè scribentem direxit spiritus cælestis ; sculpentem scelestus ? non uno supplicio dignus est, qui ita senserit. Magnum hoc veritatis testimonium est, quòd à Nicodemi effigie nihil recedat : nam viventem similiter Christum exprimit ; barbam, capillosque spadicea itidem facit, & regalem in capite tiaram. Nisi quòd præter hæc titulum Pilati ostendat, I. N. R. I. JESVS NAZARENVS REX JVDÆORVM. Crucifixum hunc servat Sirolis, non procul à loco quem olim Numana civitas habuit : post cujus à Gothis everfionem trecentos amplius annos latuit. Divino igitur indicio rursus inventus toti Italiæ venerabilis est, & summa eaque plurima confert beneficia.

Tribus

Tribus tantum passuum mil-
libus inde gradum promoveo, &
ingredior Laureti sacram Ædicu-
lam (in qua humanæ salutis Au-
ctor, ut nos miseriarum vetusto
pallio exueret, mortalitatis no-
stræ induvias adsumere, & cælo-
rum suprema cum infimis terra-
rum, inexplicabili arcanæ hypo-
staseos sacramento, nunquam se-
paranda adunire dignatus est)
ibique reperio non invalidum pro
nostro numero argumentum. Ad
pedem illius, quam memoravi,
Ædiculæ, pendet Crux ex ligno
solido eoque vetustissimo faber-
rimè facta, in ea verò graphi-
câ manu pictus & fixus quatuor
CLAVIS Christus. Qui licet ob
nebulas fumosæ antiquitatis vi-
deri vix possit luminibus obtusis
(Daniel certè Mallonius scribit
se diligentibus oculis inquisi-
visse in hanc imaginem, nihil ve-
rò potuisse de hisce CLAVIS
clare

clare arbitrari) artifex tamen non luscitiosus eam lynceo obtutu distinxit, & expressit in hanc, quam vidistis, formam.

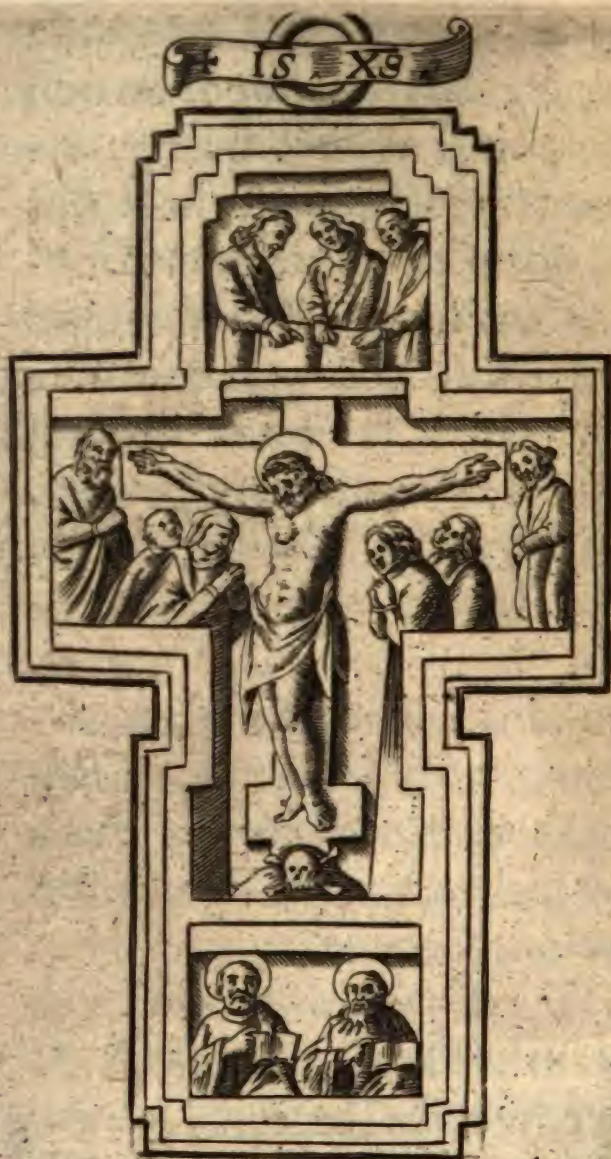
Operam ejus imploravit anno CIO. IOC IX. Joannes *de Elordi y silva*, quando à Serenissimis Belgarum Principibus Alberto & Isabella, Lauretum missus, tunicam ex unionibus adamantibusque opulentè, splendidèque intertextam Virgini eorum vicem obtulit. Cùm enim totius simul facelli latitudinem altitudinemq; & omnimodam figuram delineare jussus esset, hanc quoque Crucifixi ab ætatis ignoratæ majestate venerabilem imaginem metiri voluit, exemplarque, quod hic antè dedimus, artifice manu signatum sibi sumere. Porro Crux isthæc longa est duas ulnas & quadrantem, lata unam & tres quadrantes cum dimidia. Adstant autem in hoc & altero latere picti Virgo-

Virgo-Mater MARIA & Virgo-Apostolus atque Euangelista Joannes. Ceterum stuporem non inanem mihi excitat fides publica, qua creditum est hactenus eam, quam hîc figuravimus, iconem, trans maria & montes simul cum ipso sacello Angelorum manibus vectam fuisse : ut illa-ipsa hæc nostra Crux sit pars miraculi, quod toto orbe habetur, & jure merito haberi debet celeberrimum.

Pondus sententiæ nostræ gravissimum addit Crux illa, quæ in pretioso vivificoque veræ crucis ligno incisa est, & in Apostolico sacrario inter alias maximi æstimandas reliquias adservatur. ejus figuram hoc modo expressit R. P. *In Comment. de vivifica*
 noster Angelus Rocca. *Crucis ligno.*

Hanc ita sculptam sacratissimæ Crucis particulam Leoni Magno Juvenalis Hierosolymitanus Episcopus misisse creditur

Iconismus Crucifixi, quem Leoni Magno Iuvenalis Episcopus Hierosolymitanus misit Anno Dñi cccc et in sacratio Apostolico Romæ aservatur

ditur circa annum Domini 450. Et colligitur ex ipsius Leonis epistolâ 78. ad eundem Juvenalem. Verùm hæc eadem Crux, hominumne incuriam, an injuriam temporum deplorem? tanquam vilis trunculus, & lignum inutile extra oculos animosque hominum jacuit in tetrico, olido, & indignissimo sacelli angulo. diuine? pudet Christianæ recordiæ: trecentis pænè annis. Sergius enim circa annum 690. à cælo monitus reperit, honoravit, & Quirino populo totique mundo adorandam exaltavit. Testes habeo locupletes, Bedam in lib. de 6. ætatibus mundi, anno 4652. Anastasium Bibliothecarium in vitâ Sergii, Onuphrium Panvinium nostrum, librorum & antiquitatum heluonem inexplebilem, & alios. Signifex igitur, quicunque ille fuit, sacratissimo quoque

ligno huic Christum quatuor
 CLAVIS fixum insculpsit. Quæ
 autem ei perierga addita sunt, ex-
 plicat fusè Angelus noster capite
 tertio ejusdem libelli : nos quia
 properè ad alia properamus, quid
 potissimùm hæ sibi personæ ve-
 lint, in pauca conferemus. Infra
 lamellam istam, quæ ex auro
 obryzo est, & hæc signa
 I. S. X. S. ostendit, tres humanæ effi-
 gies sanctissimam Trinitatem
 Græco more repræsentant, quod
 ipsum per literas Roxolanas sive
 Ruthenicas : *Suveta Troisa*, id
 est, *Sancta Trinitas*, insinuatur.
 Hinc ad dexteram crucifixi DD.
 Paulus, Maria Cleophæ, & Dei-
 para ipsa : ad lævam DD. Petrus,
 Magdalena, & Joannes Evan-
 gelista incisi sunt. Ad Crucis pedem
 in calvariâ Mors significatur,
 quam moriendo Christus supera-
 vit. infra hanc duo Graii Docto-
 res Basilii & Chrysostomus
 effi-

CLAVI DOMINICI. 53

effigiati sunt, qui regiis aureisque
scriptis Hæreticos SS. Trinitatis
oppugnatores prostraverunt.

Porro hæc icon videtur pro-
totypon esse illius, quam argento
inclusam habet D. Christophorus
Eyferus, Archigrammateus An-
glostadianus, vir ad Rempubli-
cam Themide benevolente na-
tus,

*cui pudor, & justitiæ soror
Incorrupta fides, nudaque veri-
tas,*

Non ullum invenient parem :
cùm omnibus, tum imprimis

Insigne mæstis præsidium reis.

Qui cùm ex Virtutis æde, ad
debitum sibi in Honoris templo
fastigium jamjam assumendus
esset, Sors invida, quæ

ἀπείχεται ἐσλῶν αἰῆς,

prostravit hominem, & durius,
quàm olim Prometheum Jupi-
ter ad Caucasum : dominante

*arripit
bonos
semper*

per omnia membra arthritide immerentem ad lectum adfixit, perpetuaque decubatione adflixit. Verùm enim verò non potuit invictum ejus aheneumque animum frangere turbo ullus adversitatum : etiamnum sedet , & quantum pote est, causas agit

pro sollicitis non tacitus reïs,

æstuantis morbi pænè suffocatus doloribus, ægrâ linguâ suis adest civibus, & latentis intùs ac per omnia integræ prudentiæ magna edit monimenta. ad quem cùm olim ego quoque nullo intercedente proxenetâ aut parario, sed solo virtutum ejus maximarum illicio invitatus aditum quærerem, ita benignè familiariterque admissus sum, ita candidè syncerèque adamatus, ut non modò, quod mihi cum omnibus bonis commune est, Patronum illum, sed Patrem etiam nominare

CLAVI DOMINICI. 55

nare audeam, & quia affectu effectūque talis est, æternū venerari debeam. Hic, inquam, Vir magnus, quem honoris causā nominavi, habet sigillarium ab antiquitate & artifice manu pretiosum, quod è media Græcia amicorum manibus illi oblatum, Romanam crucem affectatā quasi similitudine repræsentat. nam & personarum numerum ferè parem, & ordinem servat, ostendit characteres Ruthenicos, & quod hoc loco precium facit, quatuor CLAVOS.

Dabit nobis etiam Bibliotheca Angelica, quæ Romæ ad S. Augustinum publicæ utilitati devota est, quod numerum nostrum tueatur: ea autem habet hanc iconem.

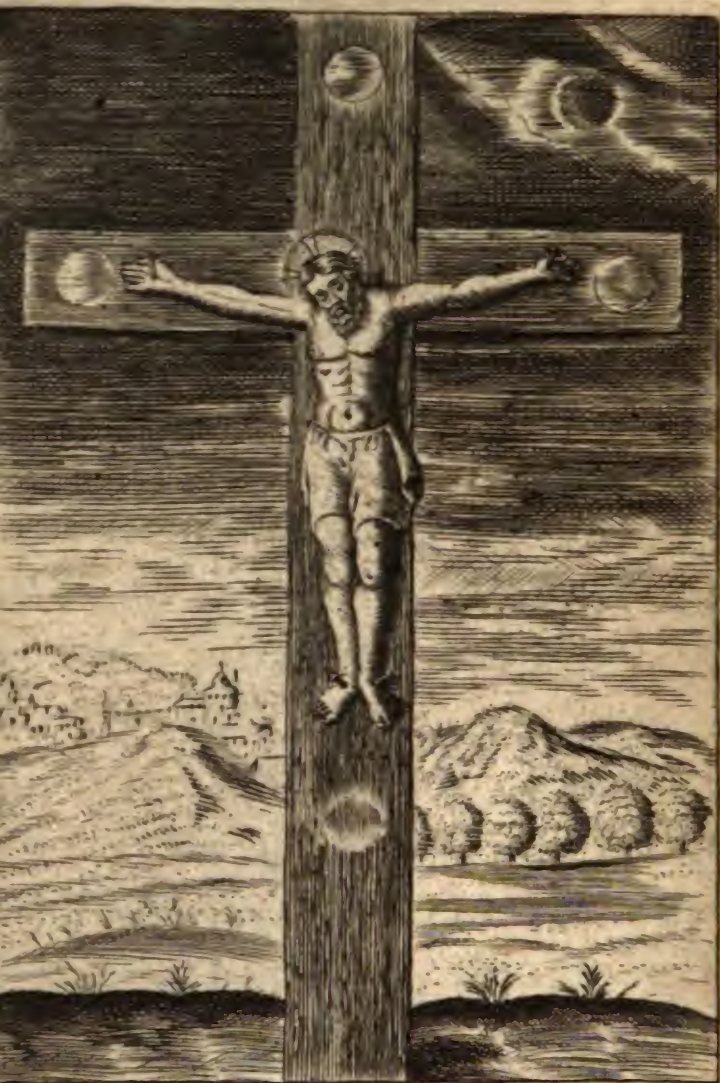

Imago Crucifixi tempore Ioannis Papæ VII opere musico
 supra Portam Sanctam, ad interiorem veteris Basilicæ
 sancti Petri partem, olim representata circa Annum Dom.
 DCCC VI.

& refert archetypon suum, quod nuper visum est in vetere S. Petri Basilicâ, à tergo sacelli, quod à sanctissimo Servatoris nostri Sudario ibi asservato, Veronicæ nomen habuit. illud porrò extruxit Joannes VII. circa annum 606. opere segmentato in Matris-Virginis honorem. ut testatur Joannes Diaconus in vitâ S. Gregorii Magni, lib. 4. cap. 83. & 84. item Anastasius Bibliothecarius, Platina, & Panvinius noster. Hæc itaque imago Christum habet quatuor CLAVIS fixum: cui addit pendiginem, seu tunicam larem. pro diadematē splendor capiti irradiat, figuram Crucis efformans. Diadematimminent hæc literæ, I. N. R. I. Præmissis signis hoc vetustate parum, nihil auctoritate cedit.

Nam quia à nullo hominum facta cognoscitur, quid aliud innuere poterit, quàm crucifixio-

Olim patrajse mira multa miranda.
 Nihil hodie CRUCEM patrare miramur.
 At quis Fidem deferuisse miratur?

CLAVI DOMINICI. 59

nem non aliam fuisse ? ut quid enim à Veritate imago ostenderetur , nisi verè referret id , cuius imago est ? Hæc verò à Cælo cælata , terris eruta , per brutum demonstrata , tanto solidiùs probat nostram opinionem ; quanto humanis manibus tradita cedunt iis , quæ occulto Dei digito fabricantur , mutorumque animalium linguis docentur , & continuatis jam plurium sæculorum decursu miraculis , ferventique totius orbis pietate comprobantur. Verùm hæc breviter ostendamus , unde non parum lucis ponderisque CLAVORVM numerus quaternarius accipiet.

Boiariam administrabat * Re-
gio nomine Thassilo , & fortè
depositâ paullùm curarum sarcinâ
in venationem tendebat. Sal-
tum omnem perlustrabat odora-
canum vis , ut si quæ esset , feram

* Vide
R. T.
Mat-
theum
Rade-
rum in
Bava-
riâ
Sanctâ.
1072. 1.
ex-sol. 85.

excitarent, & in plagas impellerent, vel in spicula. Ecce latratu ingenti cerva timida protruditur. Fugit à dentibus sequentium, dum ad locum velut asylum aliquod occultum attingit: ubi quasi jam ab omni hostili incursu secura, hæret, firmaque consistit. Instant canes latratibus, morsibus: illa non magis movetur,

Quam si dura silex, aut stet Marpesia cautes.

Donec ad spectaculum cum grege venatorum, Thassilone concurrente, pedibus occepit terram scalpere, humum eruere, foveam facere, & sepultas quasi tres ibi Cruces in apertum prodere. Ut vidit satis videri à Rege quod volebat; in silvarum abdita pernice cursu avolans ab hominum se oculis eripuit. Admirandum hoc Thassilo Episcopo pate-

CLAVI DOMINICI. 61
patefacit, qui statim Cruces humo levat, eisque inter Sanctas Beatorum Reliquias locum donat. Conceptis verbis ibidem Boiariæ Princeps testem tantæ rei ædem vovet, exstruit, & in eâ harum unam Crucem, cujus schema suprâ dedimus, sollemniter collocat. Cœnobium adstruit quoque, & POLLINGEN nuncupat. cui nomini occasionem venatio dederat, ut vulgi opinio est, in quâ canes latrantes has syllabas *Pol, Pöl, Pol*, quasi efferre videntur. Ædem hanc consecravit S. Bonifacius, præsentem quoque Carolo Magno, quem pietas & raritas miraculi inviterant. Incredibile quantum repente Deus mortis suæ signum hoc sacrum inlustravit. Uterque sexus, annosi, ephœbique,

Electi juvenes simul & decus in-
nuptarum,

clari,obscurique, se suaque Deo
 mancupi dabant. Tantus, in-
 quam, hominum concurrentium
 cœtus in festo Inventionis die
 visebatur,ut non indignum Prin-
 cipes Boii judicaverint nundi-
 nas ibi instituere, quæ celebri-
 rem utilioremq; facerent hanc
 tantæ multitudinis conventio-
 nem. Verùm diu pòst,

— *quid non mortalia pectora*
cogis
Auri sacra fames?

invidebat tantæ Cœnobii pro-
 speritati oppidum vicinum *Veil-*
haum, & Præpositum seu verbo-
 so seu argentario palpo percu-
 tientes, nundinas transferunt
 in suum forum. Simul hæc trans-
 latio facta est, frigescere cœpit
 mortalium ardens pridem er-
 ga Crucem Domini pietas, &
 jam rari hanc ædem frequenta-
 bant.

bant. Quid deinde? Zelo zelavit Deus honorem suum; immisit in impios ignem furoris sui. Intra paucas horas in flammâ & fumo, deinde in favillâ & cinere cum urbeculâ ipsum Monasterium stetit. Pietate novâ, piare scelus admissum civitas voluit, & jam suas loco sacro nundinas restaurare statuit. sed statuit. morantes igitur Deus altero igni admonuit, & cuncta latè depopulans ad Cœnobium festasolita redire coëgit. Sed jam paulò altius nos hic, ut video, scribendi ardor provexit. pergamus de cervâ hujus Crucis indice aliquid addere, quod cælestem hanc inventionem Boiariæ reddat gloriosiore. Contigit anno c15. xxiv. quod subjungam. Crucem hanc ampliore cogitans honore afficere ejus Monasterii Antistes, conciet fabros, signat locum, ubi ædem novam

ex-

excitari desiderat. Signat autem istum, è quo crux olim cervæ ministerio eruta fuerat. Instant operi operæ : ligna lapidesque advehuntur, aptantur, poliuntur; & jam ædificationem adgressuri, altum fodiunt fundamentum. & ecce, dum arenam saxaque eruunt, tophus quidam stupendum in modum se objicit, in quem cerva Crucis repertrix pedem suum perfectissimè veluti in ceram impresserat. Viginti deinde alii & duo anni effluxerunt, cùm iterum fodiunt, ut templi propylæum, quod humile nimis & vile videbatur, attollerent, & dignam adderent ædi sacræ majestatem. ô miranda Dei opera ! altera rursus sese offert petra, quæ alterum feræ pedem quasi celte incisum ostendebat. Magna & inscrutabilis Dei providentia, qui miraculorum suorum relinquit miracula,

la,

CLAVI DOMINICI. 65

la, & stupenda testimonia dexterae suae potentis impotentibus, durisque, & saxeis cordibus mortalium. Si porrò nunc beneficia enumerare velim, quæ innumera in homines per hanc Crucem collata sunt; bis ineptus videri possim: tum quod extra materiae meae pomceria vagus excurram, tum quòd autumnii folia, hie-mantis cæli floccos in numerum cogere adnitar. Ergò

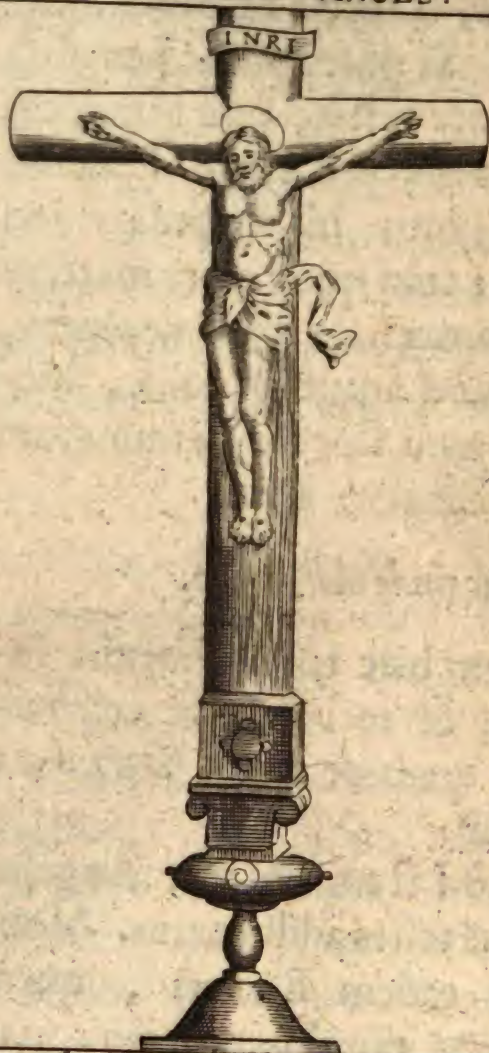
Illuc unde abii, redeo.

Crux hæc tot miraculis illustis, & toti Boiariæ celeberrima, quatuor etiam CLAVOS ostendit.

Quòd si necesse est, Angelos quoque testes adducemus. Mons est in eadem Boiariâ, quem *Andergha* nomine proprio, magis usitato *Sanctum* vocant; tum à Virorum Divis adscriptorum frequentiâ, qui ex eo, velut Equo ali-

IN HOC SIGNO VINCES.

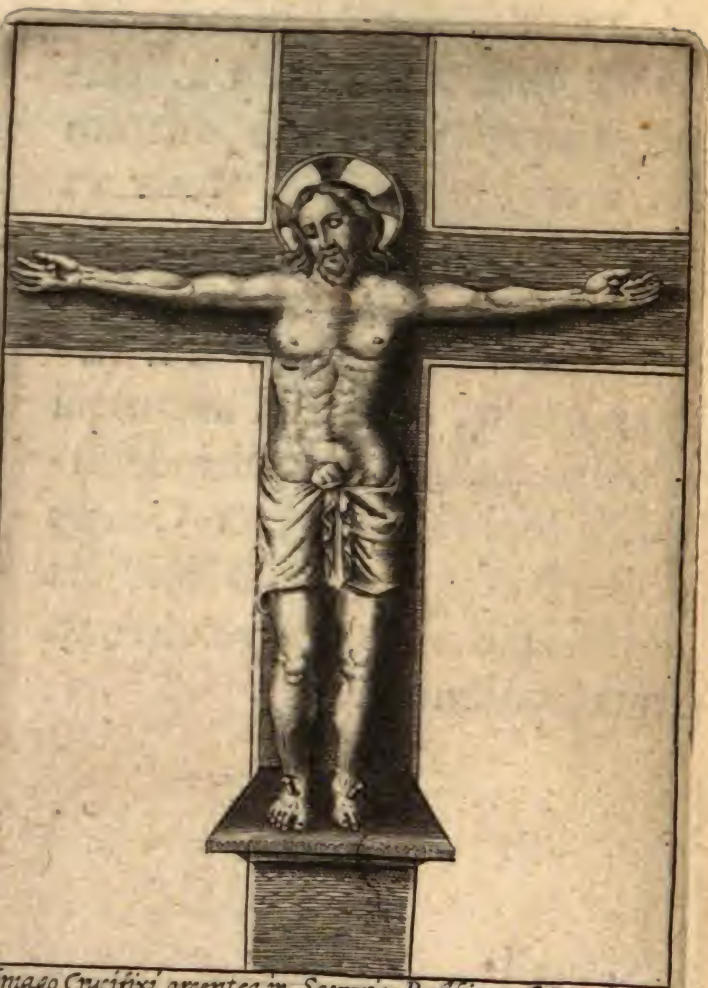

Christus in hoc Signo nostrum devicerat hostem,
Christi hostem Magnus Carolus atq. Ratho.

CLAVI DOMINICI. 67

aliquo Trojano , grandi numero prodierunt ; tum à lipfanis aliisque SS. reliquiis , quarum ibi incredibilis copia. Inter ea autem Crux, & in Cruce noster CLAVORVM numerus. Hanc verò Carolo Magno Genius cælestis attulit, & suis in manus pii Cæsaris tradidit. cujus deinde auspiciis Pipinus filius, & Comes postea Ratho, seu Rasso lætissima de infidelibus trophæa retulerunt. Ejus Iconismus iste est.

Imago Crucifixi argentea in Saerario Basilicæ S. Petri
 a Seruata quæm Carolus Magnus Imperator, à Leone III
 Pont. Max. Romæ coronatus, eidem Basilicæ dono dedit,
 Circa Annum Dccc XV Aeternus fecit

CLAVI DOMINICI. 69

Eundem numerum idem Carolus servavit, cùm à Leone III. Romæ Imperator Augustus coronatus, anno 801. hanc ex argento imaginem basilicæ S. Petri obtulit.

In quâ notare operæ pretium est Imperatoris piam liberalitatem. Crucifixus septem palmis altus est : Crux tredecim longa, & lata undecim palmis. Crucifixus dexterâ sceptrum, lævâ globum gestat; quæ signant Cæsarem orbis imperium Deo in acceptis ferre. Hinc Deipara, illinc discipulus dilectus : infra Crucem SS. Petrus & Paulus Ecclesiæ fundatores sculpti sunt. Simulacrum hoc in urbis direptione sub Clemente VII. à militum unguibus fuligo & pulvis servavit. Quod postea Julius III. anno 1551. ut penuriæ urbis & Ecclesiæ succurreret, in pios usus conflavit. Plastæ verò operâ

operâ ex marmore æqualem prior
 ri substituit, qui in ejusdem ba-
 silicæ larario, quod olim Tem-
 plum rotundum S. Andreæ, nunc
 S. Mariæ de febribus vocatur,
 etiamnum hodie adservatur. Te-
 stes hujus sunt dati acceptique
 codices, quos æditimi confece-
 runt, & Angelus Rocca noster
 examinavit. Testes prætereâ Man-
 nus Pisanus aurifex, & qui ex
 S. Pontificis mandato negotium
 hoc transigebant: quos prædictus
 Pater super hâc re audivit. Fidem
 quoque Onuphrius noster facit
 lib. 7. de præstantiâ & rebus an-
 tiquis basilicæ. S. Petri, cap. 3.

Præsidium etiam nobis est in
 nummis. Ecce veterem unum
 aureum Græcanicum.

quem

quem habet Monasterium Læ-
tienze in Hannoniâ , & vidit Bel-
gii nostri decus immortale Justus
Lipsius. misit verò Henricus Im-
perator Constantinopoli c10. cc.
viii. Inscriptio autem in num-
mo est hæc : Κόσμος τὸ λύτρον αἵμα τῷ
θεῷ λόγος *Mundi redemptio, Sanguis
Dei verbi.*

Iterum crucifixio hæc peni-
cillo expressa est in Graduali quod
S. Gregorius concinnavit , atque
edidit , ut Ecclesiasticam Musi-
cam

72 F. CORN. CVRTII
cam reformaret ; cuius gratiâ
Scholam Cantorum Romæ in
basilicis Vaticanâ & Lateranensi
instituit : ut locuples testis est in
ejus vitâ Joannes Diaconus. Au-
ctorem verò hujus Gradualis esse
D. Gregorium clarissimè expri-
mit in fronte ejusdem libri ru-
brica quædam his verbis. *Grego-
rius Papa &c. composuit hunc li-
bellum Musicæ artis Scholæ Canto-
rum Circuli.* Gregorius ergo Ma-
gnus quatuor quoque CLAVOS
numeravit.

Hic item modus crucifixionis
cernitur in abside Ecclesiæ S. Cle-
mentis tessellis venustis & vetu-
stis variegata.

Cernitur quoque in Confes-
sione subterraneâ S. Nicolai in
Carcere Tulliano, antiquissimis
picturis decoratâ.

Idem ostenditur in Julii I. cœ-
meterio , quod est in vineâ no-
strâ Augustinianâ ad viam Flami-
niam. Mul-

CLAVI DOMINICI. 73

Multorum instar est unum vetustissimum templum, quod B. Constantia Constantini Magni filia in viâ Nomentanâ prope S. Agnetem exstruxit: ubi non una hujusmodi crucifixio picta visitur. Non parum etiam nobis fidei accedit ex imagine Crucifixi argenteâ, quam Ill.^{mus} Cardinalis Comensis Romæ habet; annosam, ut patet ex elementis Ruthenis, quæ in tergo ejus exarata sunt; inventam olim Alexandriæ in Ægypto.

Robur iterum à Boiariâ accipimus, ex monasterio Chiemenfi, quod antiquissimam servat iconem, in quâ Christi crucifixi singuli pedes singulis CLAVIS adfiguntur.

Veneti quoque in magnifico suo isto fano Christum ita fixum opere sculpturato habent: quem Mallonius quidem ut inven-

D   veni-

veniret , diem quoque hic solidum frustra perdidit ; fortassè quia nimis vili tritico , lolio victitat. at ego reperi , & clarè vidi utroque hoc obtutu.

Sed quid oculis emissitiis tam diu peregrina simulacra indago , & quod domi ante cellæ meæ fores est , clausis cottidie luminibus prætereo ? est igitur hîc quoque statua septempedalis , annosa , cariota , quam cossi , termitesque , & id genus vermiculi adeò perterebrarunt undique , ut vix partes cohæreant. & hæc quatuor quoque CLAVIS fixa est. Denique ut verba conferam ad compendium , passim per Italiam Germaniamque hic crucifigendi modus in antiquorum reliquiis cernitur. Immò etiamnum hodie in Græciâ Christum CLAVIS quatuor fixum pingere in more est. & solidum hinc argumentum elicio antiquitatis. Mordicùs enim

CLAVI DOMINICI. 75

enim illi observant, quod semel
 traditum est: ut conspicuum est
 in pane fermentato, forma ba-
 ptismali alijsque. Pro corollario
 erit quod adserit Lucas Tuden-
 sis *lib. 2. contra Albigen-
 ses cap. 9.* Apud
 Gabr.
 Hæreticos Albigen-
 ses immani-
 Catholicæ religionis odio exæ-
 stuentes, non modo desævissè in
 Dei & Sanctorum imagines, squez
 lib. 2. de
 cultu
 adorat.
 disp. 2.
 cap. 2.
 quas truncarunt, fœdèque viola-
 runt; sed & novas confinxissè,
 easque deformes, & penitus mon-
 strosas, effigiasse Virginem Dei-
 param unoculam, Crucifixi
 Christi utrumque pedem in ima-
 gine uno tantum CLAVO con-
 fixissè, cum antea binis CLAVIS
 fixi pingerentur; quæ postea Cru-
 cifixionis forma servata sit, ad au-
 gendam piorum sympathiam.

C A P. VI.

Numerus Clavorum quaternario non major. Calvinii mendacium reprehensum, & aliorum Iconoclastarum impietas.

V Erùm surget hîc, & contra doctrinam nostram insurget sycophantarum improborum secta inutilis; qui pro cibo habent pias Catholicorum doctasque commentationes arrodere, & quidquid est sacrarum reliquiarum irridere, atque honorem invidere. Rogabunt illi nos per ludum, quis eos locus CLAVOS habeat, & computum à nobis severum exigent. Audio Calvinum, quo asino nullus in Arcadiâ asinus magè dignus est qui fœno pascatur: audio, inquam, Calvinum rudentem & ridentem in *lib. de Reliq.* non jam tres quatuorve, sed duodenarios aliquot

CLAVI DOMINICI. 77

quot rudi populo à sacrificulis
præberi & probari, ut CLAVO-
RVM *si quis numerum inire vel-*
let, grandem sit numerum inventu-
rus. Euge mi homo; more tuo
facis, mentiri pergis: mendacia
tegis mendaciis aliis, ne perpluant.
non constarent aliter tua ista sa-
cra, nisi hoc suffitui adolerentur.
Non est in toto Christiano orbe
angulus aliquis, qui extra tres
urbes Romam, Mediolanum, &
Treviros, CLAVUM Domini-
cum sibi vendicet aut venditet.
In aliis forsitan erit aliquis, qui
à CLAVORVM Dominicorum
attactu sacer, & in honore erit;
alius propter inclusam sibi parti-
culam pretium apud populum
faciet; alius denique quia proto-
typo seu vero CLAVO similis
est, venerationem merebitur. Im-
probúmne id reris aut improban-
dum? Si quis à patriâ procul in
exteris locis peregrinum & ante

hac invisum hominem fortè offendit, qui aut moribus, aut motibus, aut corpus quodam filo, amicum sibi domi olim familiarem repræsentat; nonnè eum amabit continuò & si commodum erit, faciet bene? Cur nos Catholici, si à sacris Dominicæ passionis & salutis nostræ instrumentis, quæ amicis omnibus ardentius amare debemus, longe absentes, videmus aliquid, quod eorum figuram exprimit, non æstimemus, adamemus, colamus? quid ergò, si à sanctâ conjunctione commendentur? quid si eorum partem aliquam contineant?

Immò verò, si quis plures Crucis CLAVOS adferat, asseratque alterum etiam ternarium inveniri, non actutum eum damnavero. Nam ut inficiari non possum tabellam seu titulum CLAVIS esse adfixum; ita cogor admit-

mittere, eos quoque Crucis esse
 CLAVOS. Tabellam autem Cru-
 ci esse adpositam non illius par-
 tem fuisse, clarum est ex Euange-
 lio Joannis, qui crucifixo jam
 Christo, dicit. *Scriptum autem &
 titulum Pilatus, & posuit super
 Crucem.* Quo verò modo adnexa
 sit, docebit Cyprianus tract. de ^{Sub}
 Sina & Sion. *Pontius Pilatus in-* ^{finem}
*fusâ mente à Deo accepit tabulam
 & titulum, & scripsit tribus linguis,
 Hebraicè, Gracè, & Latine: Iesus
 Nazareus Rex Iudæorum. & in
 capite ligni CLAVIS tabulam cum
 nomine Regis Iudæorum confixit.
 & Panopolitanus poëta;*

Non.
 1116.

Καὶ Πιλᾶτος & θητὸν ἐπέγραψε μαρ-
 τυρι γόμφῳ

Τράμμα, τόπιε καλέσσι λατίνι διτίτ-
 λον ἰωῆ,

*Et Pilatus spectabile inscripsit te-
 stificante CLAVO*

*Scriptum quod Latina voce titu-
 lum vocant.*

Illud quoque notandum est, quod Baronius tom. 3. scribit, contingere potuisse, ut quibus membra Christi, Sancti Martyres confixi essent, Passionis Dominicæ CLAVI haberentur, & pro iis colerentur. Nisi quis suspicari velit, ex urbe Syriæ Beryto per varias orbis plagas CLAVOS eos divisos esse, quibus Christi imago à Judæis veteri odio & furore percitis, confossa est. De quo scelere, Vide Tom. 2. Concil. fol. 509. in synodo Nycenâ. Quidquid sit, inquit Gretserus, fides purgat factum; neque enim fidelium quisquam ferrum per se veneratur, sed in ferro Christum, ejusque passionem honorat. Tu verò Iconoclastarum vindex ac Patrone, qui Ecclesiam pessumis calumniis oppugnas, idolatriæ ream facis, Christi Sanctorumque reliquias iconesque pessum-lare, conculcare, perdere nite-ris;

CLAVI DOMINICI. 81

ris ; quid nisi *διομάχης* cum gigantibus , arrogantia Pelion atque præsumptionis Ossa superbia Olympo adjicis , ut Cælum spolies , & Divos omnes cum ipso Christo in terram ejicias ? Quàm bellè tibi hæc belli alea ceciderit , jam nimis scitè scis ; habes tamen filios qui te ipso patre generosiùs , id est , magis impiè decertant. qui aliena regna invadunt , & quasi tuti in iis cum mutis imaginibus esse non possint , Christi ubique statuas destruunt , & tum primùm regnum suum firmasse credunt , cùm hostes istos ligneos , sed divinâ sæpè virtute animatos , everterunt. Vah , quanto iste odio in adversarium flagrat , qui ne quidem ejus simulacrum pati potest. & quomodo in animum meum inducam , eum Christi honorem amare , qui neque pacatis oculis statuam ejus ferre potest ? Verùm

heus tu quisquis es, qui Christi
latè dominantis imperium infir-
mare contendis, ut tuum solidès ;
auritum te fac, ego tibi hîc edi-
co, & ut propheta verax prædi-
co ; super gradus stas adscendis-
que arundineos, lapsui vicinus es,
& altiùs cades, quàm adscendere
cogitasti. Deum laneis pedibus
ambulantem non audis, neque
priùs advertes, quàm præsen-
tem tibi que ultorem graviter in-
cumbentem serò senseris. Audi
quid te moneat quidam è sectâ
tuâ.

*Vos satrapa, vos purpurata na-
tio,*

*Terræ nepotes & genus Tita-
nium,*

*Quos vexit in sublime ab exili
loco*

*Popularis aura, vel favor sum-
matium:*

*Fortunam habete cum modo &
modestia,*

Nive

CLAVI DOMINICI. 83

*Néve ampliora concupite viri-
bus ;*

*Gnari, caduca quàm sit & parùm
potens*

*Omnis potestas, mole quæ non stat
suâ.*

*Vix est , inultus ut cadat fato
suo ,*

Qui perduellione devinxit caput.

*Scio, metancæa tibi gravis incum-
bit, &*

*— magni subeunt jam tædia cæpi :
Occultas tamen ore metum.*

*Verùm licet serò , tamen rectè
feceris , si virum illum gravio-
rem natu , Alarici monitorem
audieris , qui apud Claudia-
num ;*

*Si numero non fallor , ait, tricesi-
ma currit*

*Bruma ferè , rapidum postquam
tranavimus Istrum ,*

*Romanamque manum tantis elu-
simus annis :*

*Sed nunquam Mavors adeò con-
strinxit in arctum*

*Res Alarice tuas : per tot discrimi-
mina docto*

Crede seni **

*Sapè quidem frustrà monui , ser-
uator ut icti*

*Fæderis , Emathiâ tutus tellure
maneres :*

*Sed quoniam calida rapuit te
flamma juventa ,*

*Nunc saltem si cura tibi manet
ulla tuorum ,*

*His claustris evade precor , dum-
que agmina longè ,*

Dum licet. **

*Ne nova prædari cupiens , &
parta reponas ;*

*Pastorique lupus scelerum delicta
priorum*

Intra septa luas.

*Sed ad CLAVOS meos redeo.
Licet igitur arbitrarium fuerit:
CLAVOS , ipsūque numerum
adhi-*

CLAVI DOMINICI. 85
adhibere; satis tamen constat ex
dictis, Christum CLAVIS qua-
tuor & non pluribus Cruci ad-
fixum fuisse.

*

* *Vaticinium Auctoris liquido
eventu successit. Princeps enim ille
Calvinianus non tantum regno illo
toto, quod ceu latro invaserat, pul-
sus, sed omnibus simul ditionibus
suis paullo post exutus est. quas ubi
ope Regis Vandalorum recuperasse
se credidit, peste Moguntiae extin-
ctus; ipse Rex non ita dudum post
à Catholico exercitu, quem uno
ritu devorare putabat, prope
Lipsiam occisus est Anno Dom.
CIO. IDC. XXXII.*

C A P. VII.

bi locorum isti CLAVI? dicitur, Hugonis Cardinalis risus refutatus.

Ocum hunc CLAVI in orbe
 sortiti sunt. De primo loquitur
 Gregorius Turonensis. Cùm
 Adriaticum mare sævis horren-
 que æstibus ferveret, neque
 ratem pateretur, sed velut
 Charybdis inexplebilis ab-
 beret omnia; sortem homi-
 nam miseram miserata Helena,
 conceptâ in Deum summâ, ve-
 que & Christianâ confidentia,
 dominicorum CLAVORVM
 um in mare immisit, & subito
 Alcedonia restituit, totum-
 e mare tranquillavit.

Alterum eadem S. Matrona
 mam transmisisse dicitur, qui
 æde S. Crucis in Hierusalem
 toditur, & quotquot annis
 ad-

CLAVI DOMINICI. 87

adorandus populo proponitur.
ita sentit Franc. Maurolicius, &
alii. Probabilius quidam credunt
hunc esse, quo Constantinus
cassidem suam adversus hostium
tela impenetrabilem reddidit. Sic
opinatur Ambrosius, Grego-
rius Turonensis Histor. Tripart.
Theodoretus, Eusebius, Ruffi-
nus, Zonaras &c. Baronius ta-
men arbitratur non in galeâ, sed
in coronâ quam gestare Con-
stantinus erat, CLAVUM
hunc fuisse infixum. Lipsius ve-
rò in Notis ad lib. 2. cap. 9. pu-
tat insertum fuisse capiti statux,
quam Constantinopoli posuit.
Ego examinans causam hujus
infixionis, in Baronii & Lipsii
opinionem neque pedibus, ne-
que cerebro possum descendere,
sed Ambrosii & aliorum Histo-
ricorum sententiam sentio.

Tertius Mediolani visitur in
majori Basilicâ, qui alterius ma-
nûs

*Ambrosius.
orat. ad
Theodos.
Greg.
Turon.
lib. 1. de
gloria
Marty-
rum.
Euse-
bius lib.
10. c. 8.
Ruffi-
nus lib.
2. c. 8.
Zona-
ras, an-
na.
part. 3.
Baro-
nius Li-
psius.*

nûs tormentum fuerat, si Eutropio credimus; & fræni pars, ut tradit Jacobus Philippus Bergomensis Eremita Augustinianus in supplemento Chronicorum lib.9. *Helena*, inquit, *ibidem edificato templo*, inde *Constantinopolim ad filium abiit*, & CLAVOS quibus corpus Christi conclavatum fuerat, secum detulit, quorum unum Constantinus ipse transtulit, quo in prælio tantummodò utebatur, qui modò in *Mediolanensi Domicilio*, maximo in pretia colitur. Hic ergò peregrinorum undique concurrentium ardentissimâ pietate colitur. & sic verè impletur il-

Zachar. cap. 14. lud Zachariæ vaticinium: *Erit quod in fræno equi est, sanctum Do-*

D. Ambros. in obitu Theodos. Gregor. Tur. de gloria Martyr Niceph. l. 8. c. 29. mino. Quod Ecclesiæ Catholiciæ perduelles cum D. Hieronymo sanno possent excipere, nisi nos S. Ambrosii auctoritas tueretur, & à nobis starent Gregorius Turonensis, Nicephorus,

Sozo;

CLAVI DOMINICI. 89

Sozomenus , Theodoretus , & Sozo-
menus
l. 2. c. 1.
alii ,

quorum melior sententia menti. Theodo-
retus
l. 1. c. 18.

Et profectò non video , cur hæc interpretatio Hugonis etiam Cardinalis tantoperè nasum crispaverit , ut eam tamquam ridiculam cum cachinno rejicere voverit. verba in primis non torquentur : tenebræ non offunduntur in sententiâ clarâ : res prætereà vera est , & digna à vate prænunciari. Arbitrium peto fani judicii , & quinquennalis silentii pœnam dare paratus sum , si non rectiùs de CLAVIS , qui à Sanguine Redemptoris nostri Sancti sunt , quàm de auro in usum pauperum convertendo explicatum iri censuerit. Hieronymus quoque , si ejus verba justè ponderamus , non alteram sententiam tanquam ineptam sic irridet , ut penitus damnat ; sed non nisi suam

suam præfert. Sic enim scribit,
 cum hunc Zacchariæ locum ex-
 ponit. *Putarunt aliqui hoc de*
CLAVIS *Dominicæ passionis,*
quos Helena posuit in phalerâ fræ-
ni filii sui Constantini, esse intel-
ligendum. Putasse, non errasse
 quosdam dicit. *Sanctitatem* por-
 rò suam hic maximè **CLAVUS**
 demonstravit, præsertim Justi-
 no Imperatori. Huic enim præ-
 stigiator quidam cum illuderet,
 & evocatis è styge manium im-
 manium spectris duas illi noctes
 horribiles fecisset, tertiâ demùm
 nocte frænum subjecit capiti,
 & ex cubili suo phantasmata,
 ipsum verò fascinatorem è vitâ
 deturbavit. Ambrosius quoque
 in orat. ad Theodosium hunc in
 modum loquitur. *Invento* **CLA-**
VO, *quem Helena ad Constanti-*
num misit, dicebant Judæi: Ecce
& CLAVUS in honore est, &
quem ad mortem impressimus, re-
medium

CLAVI DOMINICI. 91

*medium salutis est , atque invisi-
bili potestate Dæmones torquet.*

Quartus Treviris advenarum
piorum frequentia celebratur.
quem CLAVUM dexteri pedis
antiquæ memoriæ scribunt &
ego fræno quoque innexum fui-
se vix dubito ; cùm Gregorius
Turonensis expressis verbis fræno
CLAVOS duos infixos fuisse
adferat : & ex citatis Auctorum
testimoniis non aliud colligi pos-
sit. quam etiam D. Hieronymi
sententiam esse , jam allegata
verba manifestant.

C A P. VIII.

*Inter Imperii insignia quoque CLA-
VI, qui Dominici dicti, quia
verorum Christi CLAVO-
RVM particulam inclusam ha-
buerunt.*

NOrimberga, priùs quàm à
fide antiquâ excidisset, &
fanis

fanis Romanæ Ecclesiæ moni-
tis post-habitis Lutheri catechi-
sticum calicem degustasset, quot-
quot annis feriâ sextâ post octa-
vam Paschæ , concurrentibus
undatim ex totâ Germaniâ Po-
pulis , sacras Imperii Reliquias &
lipsana quædam rara ad spectacu-
lum proponebat. Inter hæc quo-
que CLAVI Christi locum suum
habuerunt : CLAVI, inquam,
quibus manus pedesque Domini
Cruci adfixi sunt. Néque id à
quoquam in controversiam vo-
cari potest : nimis enim id clarum
est ex diplomatis Pontificum In-
nocentii VI. & Martini V. quæ
legi possunt apud Gretzerum in
syntagmate de insignibus Impe-
rii. hos ea verba hîc adnotabi-
mus, quæ conducibilia materiæ
nostræ videbuntur. Dicit ergò
Innocentius : *Illique etiam dul-*
ces CLAVI, cum quibus ipse Sal-
uator eidem Cruci fuit affixus
qui-

quique non solum ejus immaculato
 respergi sanguine, & molem ferre
 tanti ponderis meruerunt; sed &
 nos etiam per ipsorum salutiferas
 plagas, dulcedinem tantam ipsius
 divinae charitatis accepimus, ut ma-
 nus nostrae à peccati solutæ nexibus,
 pedesque nostri à mortis laqueo fue-
 rint liberati, sunt devotissime re-
 colendi. & post multa addit: Re-
 gis Caroli IV. supplicationibus in-
 clinati Apostolicâ auctoritate sta-
 tuendum duximus, atque etiam
 ordinandum, quod ad ipsius Salva-
 toris laudem & gloriam, de præ-
 missis lanceâ & CLAVIS, & sub
 eorum vocabulo proprium festum cum
 speciali officio, per aliquos præclaros
 Catholicos, & alios divina pagina
 peritos, quos idem Rex ad hoc eli-
 gendos ducet, ordinando sextâ feriâ
 post octavas Resurrectionis Domi-
 ni, ut annis singulis à Christi fideli-
 bus in eisdem Alamannia & Bo-
 hemia partibus perpetuò solenniter
 cele-

*Bulla
Martini
V.*

celebretur. Et Martinus V. in bullâ suâ, quâ Innocentii statutum gratum & ratum habere se demonstrat, enumerans singulas Imperii Reliquias, sic loquitur : **CLAVUS** *unus quo manus ipsius eidem Cruci affixa extitit.* Henricus verò Rebdorffensis in Annalibus an. M. CCC. IX. citat probatissimos & clarissimos testes binos, oculos suos. *Insignia*, ait, *Imperialia, quæ tunc vidi (de quibus Papa festum indixit) sunt hæc : primum ferrum lanceæ, quæ transfixit latus Christi. Item CLAVUS cum aliquali pettia ligni S. Crucis, quæ transiit manum Christi. Item gladius &c.* Accedunt Albertus Argentinensis in Chronico. Dudravius in Historiâ Bohemica libro XXII. Bzovius ad an. 1359. & in syntagmate Jacobus Gretzerus ; quorum alii **CLAVUM**, **CLAVOS** alii Norimbergæ tribuunt.

Quid

Quid hîc opponam? vereor, ut quaternarius noster alios duos quaternarios pariat, & ad numerum Apostolicum excrescat. nam si omnia Imperii insignia levi manu concutiamus, plures forsitan non opinantibus nobis CLAVI excident, & improvidos malè ominato vulnere castigabunt. Tentanda igitur omnia, ne indiligentes hîc audiamus. Tu imprimis Malmesburiensis Constantini Magni enssem scrupulosè examina: & vide an is, qui suum immò & equi caput adversus hostes CLAVIS sanctissimis munivit, iisdem manum inexpugnabilem non reddiderit. quid ais? Sed bonæ fidei memineris. *Ensem*, inquit, *Constantini Magni*, in quo literis aureis nomen antiqui possessoris legebatur: in capulo quoque super crassas auri laminas CLAVUM ferreum affixum cerneret, unum ex quatuor
(nota

(nota numerum nostrum) quos
Judaica factio Dominici corporis
aptarat supplicio.

Luit-
prandus
lib. 4-
cap. 12.

Non perfunctoriè singula per-
 lustranda sunt. Video Luitpran-
 dum in lanceam quandam con-
 niventibus oculis acutùm intue-
 ri. Dic, ô bone, qualis ista est,
 quam obtutu ita defixo legis?
 an aliqua ferri sacri vestigia re-
 peristi? *Lanceam*, ait, *illam Con-*
stantini Magni, Sanctæ Helenæ
filii, vivificæ Crucis inventricis
fuisse affirmant, quæ mediâ in spinâ,
quam limbum superiùs memoravi,
ex CLAVIS manibus pedibusque
Domini & Redemptoris JESU
Christi affixis Cruces habet. Cete-
 rùm quo modo Lancea hæc de
 manu in manum ad Magnum
 Ottonem posterorūque Impera-
 tores transierit scribit in Chro-
 nico suo Abbas Urspergensis.
Burgundionum, inquit, *Rex Ry-*
dolphus, qui multis annis *Italicis*
impe-

Fol. 212
mih.

imperabat, Lanceam quandam ibi à
 Sampsonē quodam Comite dono ac-
 ceperat, quam Constantini Magni,
 sanctæ Helenæ filii, fuisse dicebant,
 quæ excepta ceterarum specie lancea-
 rum, novo quodammodo opere, no-
 vâque elaborata arte & figurâ, jux-
 ta mediam spinam habuit utrobique
 quasi fenestram, & in mediâ spinâ
 Cruces ex CLAVIS, manibus &
 pedibus Salvatoris nostri Domini
 JESU Christi affixis. Henricus ita-
 que Rex audiens Rudolphum tam
 caeleste donum habere, ut erat Deum
 timens, totiusque Religionis amator,
 legatis directis tentavit, si præmiis ali-
 quibus posset illud acquirere. Quod
 cum Rudolphus modis omnibus se
 nunquam acturum diceret, Rex
 Henricus, quia hunc muneribus mol-
 lire nequiverat, minis terrere magno-
 pere curabat: omne quippe regnum
 ejus cæde atque incendiis se depopu-
 laturum esse minitabat. Quia verò
 munus quod petebatur, illud erat,

E

quod

quod caelestibus terrana conjunxerat,
 Rudolphi Regis cor Deus emollivit,
 iustoque Regi iusta iustè petenti,
 protenus tradidit. Neque enim pa-
 ce præsente, simultati locus erat.
 Quanto autem amore Rex Henri-
 cus prædictum caeleste munus di-
 lexit, cum in multis rebus, tum in
 hoc præsertim claruit, quod hujus
 datorem non solum auri argentique
 muneribus, verum etiam Suevorum
 provincia parte non minimâ honora-
 vit. Hâc igitur occasione, immò Dei
 voluntate, sanctam Rex Henricus
 adeptus est Lanceam, per quam ipse
 de hostibus sæpè triumphavit, eam-
 que filio suo Ottoni Magno dece-
 dens cum regno reliquit, eamque
 credimus esse, quæ ex tunc hodieque
 in Imperatorum tutelâ solet manere.

Sur. Quæ verba pænè eadem repe-
 riuntur apud Surium in vitâ S.
 tom. 5. Gerardi Abbatis Broniensis,
 3. Octo. Luitpr. & Sigebertum,
 lib. 4. Luitprandum & Sigebertum,
 cap. 11. qui vocat hanc Lanceam mirandi
 & 12. operis

operis & CLAVIS JESV Christi
sanctificatam. De eâdem Krant-^{l.3. Sa-}
 zius. *Erat autem aspectu mirabile*^{xon.c.6.}
opus : juxtâ mediam spinam fenestel-
lis intercisa , crucibus de Dominico
ligno insignita : pretium erat in sa-
cris reliquiis. &c. Hunc pretiosum
Imperii thesaurum Imperatores diu
in deliciis habuerunt : nunc quibus
ex causis incertum , ad Norimber-
genses , ut creditur , pervenit. Ubi
duo signatu notabilia sunt : pu-
ta , quaternarium CLAVORVM
nostrorum numerum exhauriri
penitus , ut , quas in Lanceâ col-
locant auctores , plures Cruces
componentur ; & , falli Gene-
brardum , qui ex Ranulpho refert
Etelstanum Anglorum Regem
an. 963. hanc ab Ottone Magno
lanceam dono accepisse ; cùm
Abbatis Urspergensis ævo , qui
Chronicon suum usque ad an-
num Christi 1229. produxit ad-
huc inter Cæsarum cimelia cen-
 E 2   seatur.

featur. Et quis credat Magnum Ottonem tam prodigiosè prodigum fuisse, ut quod pater ejus Henricus tam caro emerat, ille parvū habendum quasi projiceret? Quis inquam credat Ottonem tam sui immemorem, posterorum incurium fuisse, ut suum & Germanici ad nepotes transfuturi imperii præsidium Regi extero donaret? Fortasse de CLAVIS aut ipsâ Lanceâ aliquam particulam transmiserit, quæ alteri inclusa, dignitatem simul & nomen transfundere potuit. sed pergamus.

In Chron. pag. 19. Mauritiū lanceam curiosè examinavit Godefridus Viterbien-
 sis; & ille vociferatur huic quoque Christi CLAVUM infixum esse. Nisi hanc Mauritianam eandem cum Constantianâ dixerimus: quod verò non dissimile est. Verùm satis diu in unâ Noricorum urbe obhæsimus, Parisios

CLAVI DOMINICI. IOI

fios transeundum est, & ad Gal-
lorum Regum gazophylacium
oculi atque mens convertenda.
In Dionysiano, verè regio cœno-
bio, CLAVUM Dominicum olim
S. Ludovico, omnibusque Lu-
tetianis summo in pretio fuisse
docet Guilielmus de Nangis, cu-
jus est sequens historiola. *Se-* In vitâ
S. Lu-
dovici.
quenti anno (is erat Christi
CIOCCXXXII.) Sanctissimus CLA-
VUS Domini, unus de illis ex qui-
bus corpus Dominicum Cruci adfixum
dicitur extitisse, qui à tempore Caroli
Calvi, Regis Franciæ, & Imperatoris
Romani, in eâdem S. Dionysii Eccle-
siâ dono ipsius permanebat, cecidit de utitur
vase suo dum daretur gentibus ad gallicis-
osculandum: & sic perditus fuit inter mo.
multitudinem osculantium tertio Ka-
lendas Martii. sed primo die Aprilis
sequentis, multis prodentibus mira-
culis, inventus ad prædictam Eccle-
siam cum gaudio & magnâ exul-
tatione in die sancto Parasceves

est allatus. Hujus CLAVI sanctissimi amissione dolorem & compassionem, quæ Regi Ludovico, & ejus Reginae ac multis accidit, non puto omittendam.

Audientes vero Rex & Regina mater ejus, tam pretiosissimum thesaurum in regno suo fuisse perditum, vehementer doluerunt, dicentes, quod sibi nihil penitus potuisset nunciari, unde possent aut deberent gravius molestari. Illustrissimus autem & Pius juvenis Rex Ludovicus tandem præ doloris magnitudine exclamasse dicitur, se maluisse optimam regni sui civitatem hiatus terræ funditus periisse &c. Qui confestim clamari voce præconis per plateas civitatis Parisiensis jubet, ut si quis CLAVUM Dominicum invenerit, citò reddat, & securus de vitâ, de fisco Regio percipiet centum libras. Quid referam, quanta doloris ac mæroris anxietas audito tali nuncio Parisienses adflixerit? Omnis

Omnis sexus, omnis ætas, omnis conditio, atque scholarium ibi studentium innumera multitudo in lacrymas resolvuntur, concurrunt ad Ecclesias, divina bonitatis suffragium sub tam gravi periculo flagitantes. Et ita commune damnum, tanquam speciale & proprium unusquisque deplorabat: nec solum Parisus, sed ubicumque per Regni provincias rumor iste, famam pervolitante veniebat: tam nobiles, quam ignobiles, tam clerum quam populum consimiliter perstringebat. Timebant etenim quamplurimi de sapientibus ne forte infortunium, quod in capite regni contigerat, toti regno aliquod grave incommodum, vel etiam generale excidium præsignaret. Sed unde locorum aut gentium hic

CLAVUS in ædem Dionysianam? Gallicorum quidem Annalium scriptores nescio qui, & Nicolaus Gilles apud Jacobum Doubletium ajunt, Carolum Ma-

*In Hist.
Dionysiana
lib. 4.
cap. 3.*

gnum à Constantino Imperatore, & Solymorum Antistite Joanne supplicibus literis advocatum, transisse cum exercitu in Palæstinam, fusisque & fugatis Saracenis, qui terram Urbemque sanctam invaserant, victoriæ suæ præmium Constantinopoli accepisse, secumque asportasse inter alias summè venerandas reliquias, Dominicum CLAVUM. Sed Krantzius, qui in Metropoli suâ hosce ceu fabulosos gentis suæ præcones irridet, dicit Gallos hanc technam pro naturæ suæ genio leviter adornasse, &, ut Carolum verè Magnum apud plebem Maximum facerent, Cæsari aliis facinoribus satis glorioso, sepulcri quoque Dominici recuperati gloriam adfinxisse: quod de hoc transmarino itinere nemo probatus auctor meminerit, de CLAVO nemo loquatur. A Krantzio stat Baronius, qui tomo ix. eosdem

eosdem erroris arguit. ad quem
 viam posteris scriptoribus stravisse
 potuit Eginhardus, qui Regem
 Saracenorum, nomine Aaron,
 Carolo sanctum hunc locum do-
 nasse, Joannem verò Patriar-
 cham sepulcri Dominici claves
 (non CLAVOS) transmisisse
 scribit. Sed neque, tametsi in
 hoc quoque fuko veritatis co-
 lorem admittamus, statim ideò
 CLAVUM apud Dionysianos in-
 venerimus. Nam in commen-
 tario, aut potius commento illo
 suo, quos suprà memoravimus,
 Chronographi CLAVUM illum
 à Carolo Magno depòsitum di-
 cunt in basilicâ, quam splendi-
 diffimam Aquis-Grani in Dei-
 paræ Virginis honorem extruxe-
 rat, Leo III. Papa deinde suâ ma-
 nu consecravit. Fidem huic tabu-
 læ videtur facere CLAVI Do-
 minici illa cuspis, quæ in sacrario
 Aquis-Granensi etiamnum ser-

*V. Te.
 trum à
 Beeck
 in A-
 quis-
 Grano
 cap. x.*

vari dicitur , & singulo quoque septennio cum aliis sacris lipfanis visenda peregrinis proponitur.

V. Caput x. hujus libri. At verò ego illam potius crediderim esse Romani CLAVI particulam (cā enim iste caret) quā donare Carolum Romæ potuit Leo Pontifex in sedem suam ejus armis restitutus. Porro ex eodem thesaurario penu traho CLAVUM quoque Dionysianum : sed quo tempore aut modo celebris esse cœperit , non liquet , frustra omnibus disquisitis vestigiis. Certum est fuisse usque ad Francisci I. Galliarum Regis carceres , quod & Franci tametsi non libenter meminerunt : quando in libertatis suæ seu pretium seu pignus , Carolo V. Imperatori dedit Coronam , in quā Christi hic CLAVUS suprā omnes uniones & gemmas , quibus opulentissimè distincta erat , inæstimabiliter eminebat.

*V. In-
lium
Cas.
Bulen-
gerum
Hist. sci
temporis
lib. 4 f.
122 &
Quin-
tanam
in histo-
ria
Madri-
tensi l. 3
c. 113.*

Sed

Sed converso itinere pedem reflecto, & Germaniam repeto. Ubii mihi visendi, & lustranda Agrippina Colonia. Fortean, ubi sanctarum reliquiarum tam pretiosa gaza est, erit etiam aliquod CLAVI nostri honorandum monumentum. Adscendo in Capitolium quod Virgines Canonicae incolunt, & CLAVI non magni satis magnam partem oculis atque manibus usurpo: qui quia de numero CLAVORVM Dominicorum esse dicitur, nummos perforatos, quemadmodum Trevirensis aliique, venerabiles facit. Sacrarium quoque Agrippinense, à Cartusiano nuper editum, indicat aliam CLAVI Dominici particulam servari in templo, quod B. Virginis ad Gradus dicitur, nisi fortasse in loco hallucinetur, & quem nos in Capitolio vidimus, ille falsò opinetur alibi custodiri. Papæ! quàm pro-

fundam nobis noctem objicit
CLAVORVM tam crebra (ut sic
 loquar) seges ? quis facem accen-
 det, & diem reducet ?

Inlustrabit nebulam hanc &
 solem innubem ostendet **CLA-
 VVS** unus, qui Romæ adservatur :
 ille enim magnam sui partem quâ
 vulnus minatur, amisit ; & in
 reliquo quoque corpore limam &
 ferram passus esse non obscure
 videtur. ut cognoscere potes ex
 vero ejus Iconismo quem fol. 113.
 dabimus. Omnes ergò Imperiales
 illi **CLAVI**, quia particulam
 aut limaturam verorum Christi
CLAVORVM admistam habent,
 Dominici jure merito appellati
 sunt. Quod de lanceâ similiter,
 quæ inter Imperii insignia pri-
 mum locum habet, adferendum
 est, cùm veram lanceam Romæ
 non semel viderim.

CAP. IX.

Clavorum curam MARIA non accepit, aut Nicodemo tradidit: sed Helena eos e cæno terræ simul cum Cruce eruit.

SEd ubi delituerunt tam diu hi CLAVI? inquires. Multi tibi multa respondebunt; sed cave omnes audias. Alii Matri Virgini CLAVORVM custodiam assignant, cujus manibus sedulò & cum omni veneratione collectos, ac posteris fideliter traditos esse volunt. Alii Nicodemum gazophylacisten seu thesauri hujus sacri custodem faciunt. Ingeniosa, pia, & clara est istorum imaginatio, si modò lucem veritatis admitteret. Quid enim? Tota Græcorum & Latinorum historia reclamationat, & bellum eis indicit. Quod ad sanctas piorum virorum meditationes at-

E 7   tinet;

tinet; quod illæ adstruere solent,
 ego nolim inficias ire, aut ludos
 facere: quare credo filii sui CLA-
 VOS Matrem sinu, saviisque ex-
 cepisse; verùm adservasse, negant
 simul omnes hystoriæ, & ego quo-
 que pernego propter Hebræo-
 rum consuetudinem, qui suppli-
 cii instrumenta omnia uno tu-
 mulo sepeliebant. Crux igitur
 Christi & latronum, & quos Di-
 va Virgo restituerat, CLAVI,
 in unam foveam immissa sunt,
 quæ urbis cœnum ac rudera
 paullò pòst super-ingesta ope-
 ruerunt, & ex hominum oculis
 memoriâque sustulerunt. Donec
 feminarum immortale decus He-
 lena, divino instinctu ea conqui-
 sit, invenit, & eo, quem suprà
 notavi, modo dispertivit.

CAP. X.

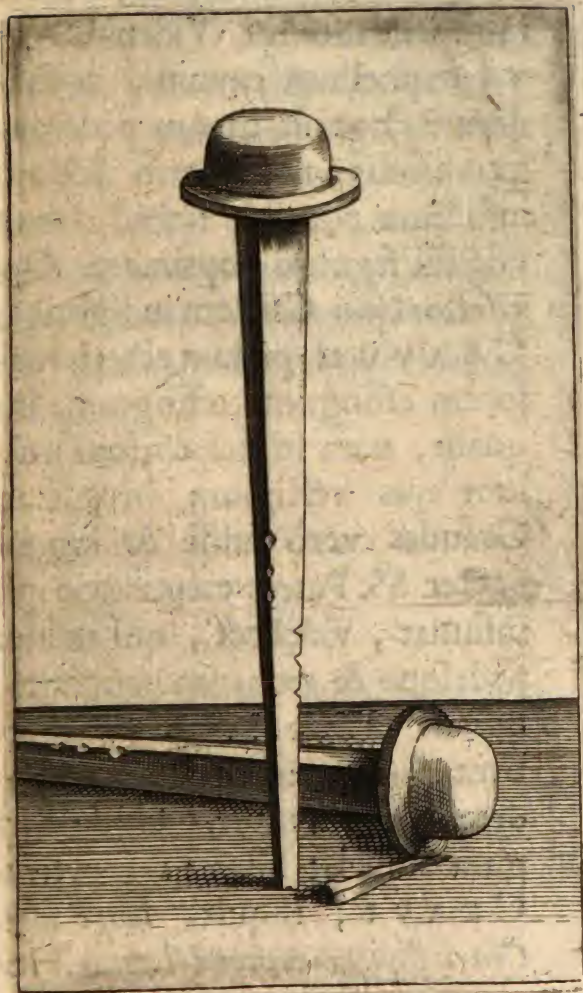
CLAVORUM *figura incerta Credibile eos acutos, τετραπλεύρους, longos fuisse.*

VT nihil quod ad CLAVOS spectat, desideretur, eorum quoque figura hîc delincanda est. Obtusos fuisse quidam dicunt, quia nunc tales videntur: sed obtusum his quoque ingenium esse dicerem si modestè liceret. nam quis credat semper eos intactos, ad nos usque pervenisse? non abrasisse, non fregisse priorum tam piorum erga Reliquias venerationem? Si quid fidei dare potest cor nostræ Claræ, in eo ferrei CLAVI acuti reperti sunt. Sed rotondine an quadrati fuerint, magis in dubio est. Hæret hîc mihi aqua. Rotundos fuisse luce clarius est, si Mallonio credimus, quod ex
sacrâ

sacrâ sindone manifestum esse vult, quæ vulnera tam manuum, quam pedum Christi rotunda ostendit. rotundæ autem plagæ arguere videntur CLAVORVM quoque rotunditatem. Sed Mal-lonius si nos audiverit, lucem suam pati ecclipsin advertet. Nos enim illi negare audebimus Christi sindonem vulnera rotunda ostendere. ille oculos suos testes infallibiles adducet : nos eum ro-gabimus, ut rationem comitem adhibeat : atque hæc arguet sa-crum sanguinem in sindone vul-nerum hæc signa tinxisse, qui guttatim fluens aut stillans non nisi rotundas maculas reliquit. & Roma CLAVO S figurâ τετρα-πλόρον habet, cujus hæc verissi-ma expressio est.

Quid

Quid si demus hoc illi, vuln-
 ra rotunda fuisse? Viden' CLA-
 V I capitellum cavum, rotun-
 dum? hoc in manus pedesque
 gravissimis malleorum ictibus
 inflictum potuit, immò debuit
 tale sui signum imprimere. Qui
 κρίσηλον ζύλον Crucem indigitant,
 CLAVUM pedum ceteris ma-
 jorem effingunt. effingunt, in-
 quam, nam in scriptoribus nul-
 lum ejus vestigium invenitur.
 Grandes verò fuisse & longos
 præter SS. Patres etiam ratio ipsa
 insinuat, videlicet, qui manus
 pedesque & truncum penetrare,
 corpus deinde sustentare debe-
 bant, ut ne manus à tanto pon-
 dere dilacerarentur. Unde Bir-
 gitta Revelat. libro II. cap. XXI.
 CLAVI, inquit, *longè ultra*
Crucis stipitem protendebantur. Hoc
 quoque confirmat curiosa Tho-
 mæ incredulitas, *Nisi mittam di-*
gitum meum in locum CLAVO-
 RUM;

CLAVI DOMINICI. 115

RUM; & Christi vocantis benignitas : *Infer digitum tuum huc.* Si enim vulnera digitum admittebant, patet non exiguos fuisse CLAVOS, qui hæc fecerant. Immo si libet eorum amplitudinem etiam oculis arbitrari, ecce illa in sindone Taurinensi, quæ sic delineata repræsentat nobis Mal-
lonius.

Nisi

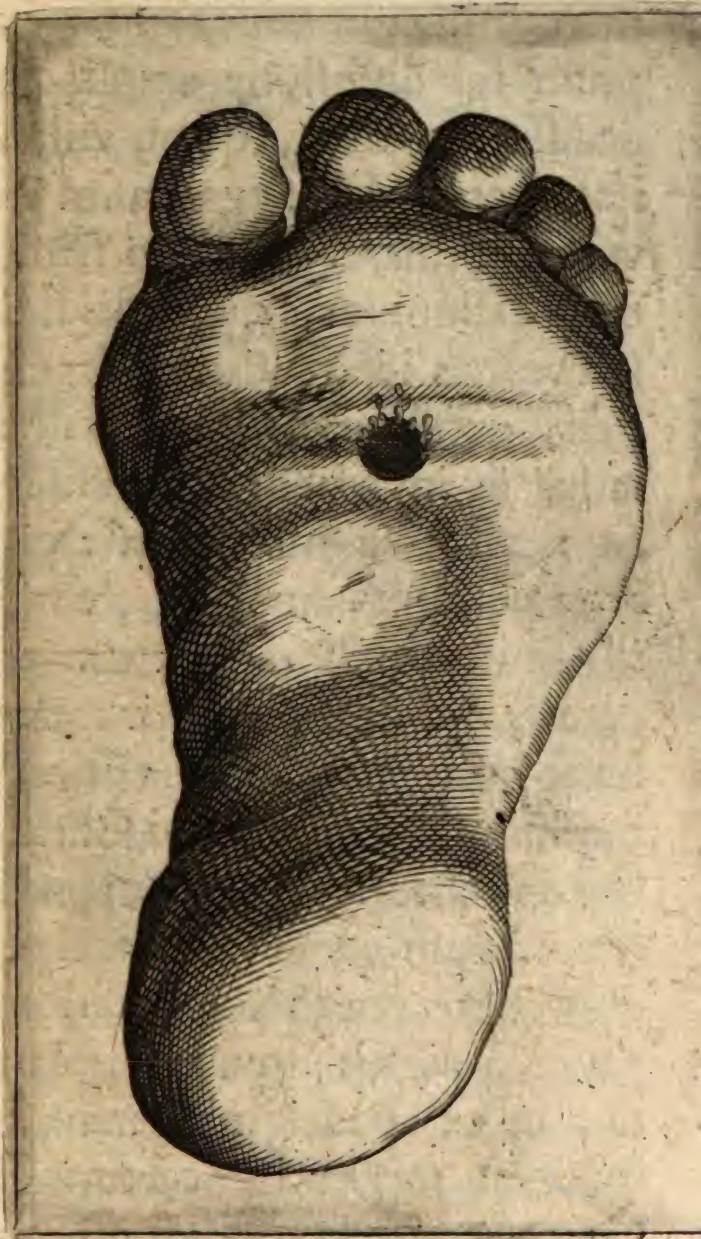

Nisi quis suspicetur sanguinem in lineum amiculum receptum sui diffusionem ampliore dedisse maculam, quam vulnus ipsum erat. Hoc ego ausim pro vero adfirmare. & addo frustrà esse Mallonium, qui pedis sinistri vulnus ideò latius fuisse conicit, quod sanguis vulneris illius latius se in syndonem diffuderit : adeoque nullum esse ejus argumentum, quo probare nititur sinistrum suprà dextrum pedem fixum fuisse. Fateor tamen hunc vulnerum situm non admodum favere illis, qui Christo suppingunt tabellam suppedaneam. nam cum in superiori pedum parte multo longius distent plagæ à digitis, quam in plantâ, ut ex apodeigmate manifestum est metienti, certum est CLAVOS obliquè fixos esse cuspidem infrà vergente. Ita enim necesse erat, ut milites pedem, qui

qui calcaneo tantum suo stipitem tangebatur, cruci adfigerent: stantis autem pedes ita figere, vix pote erat.

C A P. XI.

Pedes disgregati. tabellam suppedaneam additam fuisse non est vero dissimile.

POrro qui pedum habitus in istâ crucifixione fuerit, variant Auctores. & satis perplexa res est: opus rigidi alicujus Aristarchi limatulo acutoque judicio, quod hunc nodum secet. Nam si ad Birgittæ Revelationes hanc litem decidere volumus, non possumus: neque enim ipsa ibi una est, aut certè non uno verbo rem unam explicat. in libro enim primo c. x. sic scribit: *Dexterum pedem crucifixerunt, & super hunc sinistrum duobus* CLAVIS l. IV. c. LXX. *pedes similiter ad foramina*

mina distenduntur, cancellatique & quasi infrà à tibiis disjuncti duobus CLAVIS configuntur. lib. verò 7. cap. 15. in cruce, inquit, posita fuit una tibia ejus super aliam, & sic junctos pedes affixerunt in cruce. Quem huic Sphyngi Oedipum quæram? quid non comminiscuntur hîc interpretes? quomodo hic sudant! absit calumniandi virus, & sine pietatis detrimento dictum sit, quod hîc ex Comico adsibilo.

*Gerræ Germanæ, atque adæpol
ἀγροὶ ἀγῶν.*

Quidam enim in dextero, quidam in sinistro pede multiplicant vulnera, ut in his solis nonnunquam quinque numerari possint. Novum crucifigendi modum fingunt, & Salvatori infligunt plagas, quas non sensit, ut Birgittæ verba salvent. Daniel Mallo-

*Daniel
Mallon.
Lans-
pergus.*

nus Lanspergii semitam ingreditur,

ditur, & putat Birgittæ opinionem hanc esse, ut CLAVUS unus dexteri pedis pedion penetraverit, sinister deinde dextero cancellatim super impositus, & ita versus talum cum illo crucem formaverit, atque hoc modo CLAVUS alter pedem dexterum ne læserit quidem. Ego quoque pedibus in eandem ibam sententiam, sed revocavit me M. S. Farnesianus codex, in quo illa Birgittæ verba libro 1. Revelationum, cap. 10. *Dexterum pedem crucifixerunt, & super hunc sinistrum duobus CLAVIS*, multo aliter lego, videlicet, *Dexterum pedem crucifixerunt, & insuper sinistrum duobus CLAVIS*. Unde plumbeum redditur Mallonii argumentum: & quod addit de crucis formâ, quam figurare vult pedes in ipsâ fixatione cancellatos; ingeniosum est commentum, & quia non tam factu quàm ima-

ginatu facile, longè supra indu-
striam carnificum barbarorum
Birgittæ verba & mentem potius
interpretabitur plena ætatis &
fumi icuncula, quæ in tenebrico-
so cellæ meæ angulo abstrusa du-
centis fortè annis habitavit. hæc
igitur Christi tibiam unam alteri
in formam Crucis superimponit,
statimque à talo sejungit, & pe-
des disgreget in suppedaneo sub-
figit, in hunc modum.

Qui profectò artifex rem non
acu (quod dici solet) sed cælo suo
tetigisse videtur, si quis alius.
nam id, non dico, innuunt, sed
planè pleneque adstruunt illa Bir-
gittæ verba lib. VII. cap. xv. *De-
inde extenso corpore ultra modum,
in Cruce posita fuit una tibia ejus
super aliam & sic junctos (attiguos,
non sibi invicem incumbentes)
pedes affixerunt in Cruce duobus*
CLAVIS. Cæcus omnino est,
qui caligat ad hanc lucem.

Et

Plurima qui breuiter vis discere, discere ubi sola
Littera TAU magnum complectitur Alphabetum.
CRUX(TAU)CHRISTVM(α. et ω)PRINCIPIVM et FINEM

Et an fors, quod quibusdam dicere libuit, asserculus suppedaneus Christo additus est in quo pedes inniterentur, & simul figerentur? Certè inficias it non ambiguis verbis Birgitta, quæ libro Revelat. Extravag. cap. LI. *Pedes, ait, deorsum tracti & duobus CLAVIS perfossi non habebant aliud sustentaculum nisi CLAVOS.* At verò aliter à muliere, tametsi sanctâ, opinantur viri etiam sancti: Gregorius imprimis Turonensis, *In stipite, inquit, erecto foramen factum manifestum est: pes quoque parvæ tabulæ in hoc foramen insertus est: super hanc verò tabulam tanquam stantis hominis sacræ adfixæ sunt plantæ.* Meridies non est clarior hisce verbis, quæ quisque Davus intelligat. Idem insinuat Innocentius Papa, qui de cruce sic: *Fuerunt in cruce Dominicâ ligna quatuor; stipes erectus, lignum transversum, truncus suppositus,*

positus, & titulus superpositus. Huc etiam suapte sponte tendit, non trahitur Irenæus (quidquid dicat eruditissimus vir Justus Li-^{lib. 2. de}psius) cum libro II. cap. XLII.^{cruce, cap. 10.}

ita crucem figurat. Ipse habitus crucis fines & summitates habet quinque : duos in longitudinem, & duos in latitudinem, & unum in medio, ubi requiescit, qui CLAVIS configitur. Ad idem spectare videtur in dialogo cum Tryphone Justinus, ubi, Rectum in cruce, inquit, unum est lignum, à quo est suprema pars in cornu sublata, cum alterum ligno aptatum est, & utrimque tanquam cornua illi uni cornu conjuncta extrema apparent. & illud in medio defixum, & ipsum tanquam cornu eminet, in quo requiescunt & innituntur crucifixi. Medium autem istud lignum non est aliud quàm suppedaneum, quod Justinus cornu appellat, quia eminebat, in

quo quiescebant & innitebantur crucifixi, aut, si verbi Græci *ἐποχῆνται* proprietatem explicare velimus, invehebantur. Non nescio à Justo Lipsio per medium hoc cornu non suppedaneum nostrum lignum intelligi, sed finem stipitis arrectarii à transversario secti: hoc verò ipsum quid est nisi trahere Justinum in alium sensum? Scaliger, ut aliquid novi afferat, & indictum ore alio, in Animadversionibus ad Eusebium, asserit ac defendit in medio defixum lignum apud Justinum esse illud, quod Japones in crucis suæ medio infigunt veluti vehiculum, cui crucifixi quasi inequitant. Cum eodem sentit Bosius de Cruce Triumphanti lib. i. cap. vi. Consentit etiam Clarissimus Vir Erycius Puteanus. A quorum sententiâ ego nollem dissentire, si alicujus vetusti scriptoris auctoritas idem diceret,

diceret , aut doceret antiquæ
 imaginis nummive vestigium.
 At verò tabellam suppedaneam
 ostendunt picturæ & nummi,
 scribunt auctores, & ratio non
 adversatur. Quapropter argu-
 mentum usitatæ apud Japones
 crucifixionis, nihili dūco : nam
 lego quoque eosdem lignum
 suppedaneum dare crucifixis,
 & solis funibus aut manicis fer-
 reis reos adstringere, non CLA-
 V I S figere , pedes ligno sup-
 pedaneo adligare , vestitos in
 Crucem tollere, &c. Cur an-
 tiquitatis reliquias agnoscam po-
 tius in illo apud Japones vehi-
 culo , cui crucifixi inequant
 quam in aliis, quæ à communi &
 Christi fixatione discedunt ? Ne-
 que movet me verbum Græcum
ἐποχῆνται , quod *invehuntur* si-
 gnificat : nemo enim ignorat
 in triumpho Romano vectos
 fuisse,

stantes in curribus Æmilianos.

Minus quoque nihilo turbat
Iust. me, nostrum hunc crucifigendi
Lips. in modum nimis accuratum atque
lib 2 de delicatum videri Criticorum Co-
Cruc. ryp hæo : nam dic, amabo te, se-
cap. 10. riò, an non mollius meliùsque
V. Illust. fulciri tibi videntur, qui ligneo
Cardin. huic vehiculo insident, & quasi
Bellar- inequitant, quàm qui in tabel-
minum lam CLAVATIS pedibus
1. tom. innituntur ? Certè ita sentiet
contro- quisquis sensu communi non ca-
vers. ruerit.
vii. lib.
II. cap.
xxvii.
qui no-
biscum
sensit.

C A P. XII.

CLAVIS DOMINICIS

summus honor debetur : hyper-
dulia interdum, interdum etiam
latría.

L Utherum, Calvinum, Wi-
 clefsum, & totum impuden-
 tiæ atque blasphemix spurcissi-
 mum

num Magdeburgense colluvium nihil moror : Aio, atque iterum aio , sacratissimos Redemptoris nostri CLAVOS cultum & cum summum mereri. Ita Hebræi olim virgam Aaronis , lapideas legis tabulas , arcam fœderis ligneam veneratione maximâ dignati sunt : & codicem legis testamentum Domini etiamnum hodie in Synagogis seriò honorandum solennibus cæremoniis proponunt. Mahumetani Prophetæ sui urnam, & urnæ locum, totam demum civitatem in sanctis nominant & colunt. & lituum Romuli, Quirini hastam Roma in pretio habuit. Illa etenim est heroicæ Virtutis arcana vis, ut non modò sui cultoribus honorem pariat; sed venerationem etiam communicet iis, quæ tantis heroibus proxima aut familiaria fuerunt. Sic labarum ab Imperatore, à Duce strenuo arma

relicta honorem mutantur. Sic
 lecythi Philosophorum fictiles
 auri pretium fecerunt, & Poëtæ
 domus furentibus militibus re-
 ligionem incussit. ita nunc Prin-
 cipum insignia seu æri seu signis
 cæstrensibus impressa honorant
 populi, milites propugnant, utri-
 que in eis quandam majestatem
 agnoscunt. denique ea omnia,
 quibus clari viri in Virtutis ex-
 exercitio usi sunt, sui apud po-
 steros memoriam & veneratio-
 nem relinquunt. Nos igitur san-
 cta illa passionis instrumenta,
 sacratissima, inquam, & po-
 tentissima Christi arma, qui-
 bus adversus Dæmonas Mor-
 temque pro nobis generosissi-
 mē depugnavit, non servemus?
 non observemus? An potius
 omnem de pœnis Domini me-
 moriam oblitterabimus? expunge-
 mus? erademus? Illa verò monu-
 menta sunt præstantissima dolo-
 rum,

rum, angustiarum, tormentorum, quæ pro membris suis Caput nostrum pertulit. Illa sunt documenta magnanimitatis, fortitudinis, obedientiæ, atque ardentissimæ in nos charitatis. Illa denique sunt excitabula validissima, quibus ad *συνπάθειαν*, ad iniquitatis odium, virtutisque amorem accendimur. quo modo Julii olim Cæsaris tunica conjuratorum spathis perfossa & dictatorio tabo cruentata pro rostris ostensa, & necis indignitatem persuasit civibus, & populum universum ad vindictam sceleris armavit.

Videndum porrò, cujusmodi venerationem CLAVIS debeamus. Distinguunt Theologi tria cultuum genera, quæ græcis vocabulis, Latriæ, Hyperdulæ, Dulæ, exprimi solent. quæ quia vel in Deum vel in naturas intelligentes tendunt; cer-

tum , nullum horum propriè
 CLAVIS convenire , utpotè qui
 inanimi sunt & rationis expertes,
 atque ideò neque capaces ejus-

Vide
D Tho-
man

22. q.

91. a. 3.
 &c.

modi cultuum. Quocircà eos ut
 tales adloqui , postulare quid-
 quam , insanix & superstitionis
 indicium foret. ita sentiunt una-
 nimiter Catholici omnes. verùm

Vide
Concil.
Trid,
sess. 25.

enim verò , quia CLAVOS illos
 possumus & solemus cogitatione
 Christo adjungere , fit ut hujus
 connexionis ergò cultum quo-
 que certum rectumque eis tri-
 buamus. Si enim humanitatem
 ejus nobis objicimus , hyperdu-
 liam CLAVIS impendimus ; si
 divinitatem cogitamus , latriæ ho-
 norem illis debemus. Duliam ve-
 rò , tanquam minùs dignam pro-
 cul esse jubemus. Neque mirum
 id cuiquam videri debet , ferro
 nos id honoris dare , quem soli
 Deo pròprium dicimus : non
 enim metallo hoc ex suâ naturâ

tri-

tribuitur, sed ratione personæ, cujus attactu eam dignitatem merito adipiscitur. Exemplo tibi mentem aperiemus Ferrum (ut in eodem subjecto perseveremus) cui à naturâ frigus quidam inditus est, sine periculo manu etiam nudâ tractatur: verum cum à fornace candens educitur, non nemo id tangere verebitur. Rursum, diadema regium sordidâ fabri manu torquetur, limatur, raditur, & sexcentis mallei ictibus tunditur, tandemque venum exponitur. hoc idem postquam Rex aliquis capiti suo adaptavit, cavebit faber, etiam lotas diligenter manus admoveere; & qui distrahere ausus fuerit, flagitium læsæ majestatis incurrit. Et tamen neque ferrum ignitum naturam, neque diadema commutavit. Non aliter Dominici CLAVI licet physicâ metamorphosi mutationem passi non sint, tamen decorum

rem de membris Domini suscep-
perunt, & dignâ eos veneratione
pii omnes prosequimur. Unde
meritò Rusticus contra Acepha-
los: *Nec non & CLAVOS*, in-
quit, *quibus confixus est, & lignum*
venerabilis crucis, omnis per totum
mundum Ecclesia absque ullâ con-
tradictione adorat. & Joannes Chry-
ostomus: *Ego amo, & veneror,*
sacros CLAVOS, membrorum-
que foramina saluto: arundinem,
lanceam & spongiam suspicio: pro
regiâ coronâ coronam ex spinis ad ca-
put accommodo. & Joannes Dama-
scenus: *Nos veneramur & adora-*
mus sanctæ Crucis lignum, CLA-
vos, spongiam, arundinem, lanceam,
sacramque illam & salutarem ve-
stem, tunicam, linteum, &c. De hoc
adorationis cultu queruntur invi-
li Judæi apud D. Ambrosium:
Ecce & CLAVUS in honore est,
& quem ad mortem impressimus,
remedium salutis est, atque invisibili
qua-

quadam potestate Dæmones torquet.
Ferro pedum ejus reges inclinantur
& reverenter adorant. Quam ve-
 nationem probavit Ecclesia,
 quando Innocentius VI. anno
 1353. Lanceæ & CLAVORVM *Mo'a-*
 festum instituit; de quo suprâ *nus ad*
 cap. VIII. Ferri-cultores nos *Vsuar-*
 pertinax Sectariorum insania vo- *di Mar-*
 cet, licet in Actis Apostolo- *17rolog.*
 rum etiam Petri umbra hono- *Act. 5.*
 rem suum habuit, ad quam lan-
 guidi certatim occurrentes fidei
 suæ præmium retulerunt, & ta-
 men umbrâ quid inanius? quid
 vilius? Neque superstitiosi audi-
 verunt, qui Pauli sudaria & semi-
 cinctia ægris admoverunt; sed
 potius eorum religionem sequen-
 tibus signis Deus comproba-
 vit. Nequē reprehensa est Hæ- *Act. 19*
 morrhoissa quæ fidei plenâ manu
 fimbriam Christi tetigit, & mor-
 bi levamen experta est. Quid de
 vinctulis Petri, de Pauli ca-
 thenis

thenis dicam? Audiamus, obsecro, D. Gregorium, qui Constantiæ Augustæ, S. Paulli Apostoli reliquias roganti, respondet his verbis. *Corpora SS. Petri & Paulli tantis in Ecclesiis suis coruscant miraculis, atque terroribus, ut neque ad orandum sine magno illuc terrore possit accedi. Et coacervans exempla eorum, qui visis corporibus repente interierunt; sic claudit epistolam: Talia mihi à vobis præcepta sunt, de quibus parere nullatenus possum: sed quia serenissima Domina tam religiosum desiderium vacuum esse non debet; de Cathenis quas ipse Paullus Apostolus in collo, & in manibus gestavit, ex quibus multa miracula in populo demonstrantur, partem aliquam vobis transmutere curabo, si tamen hanc tollere limando potuero. Nam eam sanctitatem esse illius ferri, ait, ut secundum petentium dignitatem vel indignitatem lima in eis operetur.*

Jam

D. Gregorius
epistola
30. l. 3.

Jam verò, si scobem ex ferro,
quod Paulli manus attigit, hono-
randam putat S. Pontifex: nullo
dignum honore erit quod Christi
carnem non modò attigit, sed
aperuit, penetravit, sanguinem
ejus sanctum bibit, cruore ejus
roseo intinctum, & ut sic loquar,
inebriatum est?

C A P. XIII.

*Honorem sacris CLAVIS datum,
Deus signis admirandis pro-
bat.*

SI nihil te movent sana rectè
opinantium hominum judi-
cia, aliquid concede divinis signis,
quæ per CLAVOS non pauca edi-
ta sunt. Nolo cramben secundò
tibi adponere: nolo, inquam,
repetere quæ Justino Imperatori *Supra*
accidisse suprà memini; Ambrosii *cap. 7.*
testimonium quoque non revo-
co. Unus Luitprandus recitabit
de

de Othone Imperatore , quod candidis ingeniis satis faciet ; malignis verò neque plena exemplorum plaultra persuaderent. Ille ergò hanc ita texit mirandam & omnibus sæculis memorandam historiam. Copiis suis ab hoste circumventis , Otho Imperator , *interjecto flumine Rheno* , subvenire non poterat ; recordatus ergò populi Domini , qui repugnantes sibi *Amalechitas* orationibus *Moyfi* servi Dei devicerat , protinùs de equo descendit , seseque cum omni populo , lacrymas fundens , ante victoriferos CLAVOS manibus Domini nostri *Iesu Christi* affixos , suæque lanceæ impositos in orationem dedit ; quantumque justî viri , secundum justî viri sententiam *Iacobi* , tunc valeret oratio , res manifesta probavit. Eo namque orante , quum ex suis nullus occumberet , hostes sunt omnes in fugam conversi , nonnullique eorum cur fugerent , penitùs ignorabant :
quo-

*Luit-
praudus
lib. 4.
cap. 12.*

quoniam quidam præ paucitate sese
 insequentes hostes videre non pote-
 rant. Cæsis igitur plurimis Henri-
 cus (qui fratri Othoni bellum
 inferebat) est vehementer in bra-
 chio percussus, & quamquam lo-
 ricæ triplicis fortitudo ad carnem
 usque ensis aciem non admitteret,
 pondere tamen percussione acerbæ
 brachium est adeò in livorem con-
 versum, ut nullis medicorum curis
 ita mederi posset, quin subsequente
 anno dolorem magnum sentiret.
 unde & paullo post hujus facino-
 ris occasione ipsum fassi sunt homi-
 nem exuisse. breviter idem Si-
 gebertus. Gislebertus & Ever-
 hardus cum Henrico fratre Impe-
 ratoris juxta Rhenum contra Impe-
 ratorem bellum parantes, milites
 Imperatoris offendunt, & multi
 cum paucis congressione factâ, inte-
 rim in alio Rheni littore ante CLA-
 VOS Domini lanceæ suæ infixos
 in oratione prostrato Othone
 Impc-

Imperatore, *victi terga dederunt,*
Henrico in brachio insanabiliter vul-
nerato. Enimverò non tantum
 Othoni hâc in pugnâ victoriam
 CLAVI sancti pepererunt : sed
 intrepidè auspicatissimèque irrue-
 bat in quoscumque, quantum-
 cumque confertos, hostes, fretus
 solius hujus lanceæ præsidio, quæ
 sacrum istum thesaurum clausum
 servabat. Arrepto gladio & sacrâ
 lanceâ, inquit Witichindus, *ipse*
primus equum in hostes vertit, for-
tissimi militis ac optimi Imperatoris
officium gerens. Et pater Othonis
 Rex Henricus, inquit Auctôr vi-
 tæ Sancti Gerardi Abbatis apud
 Surium, *contra se insurgentes hoc*
victorifero præeunte signo, semper
hostes terruit atque fugavit. Immo
 Carolus Magnus hanc eandem
 lanceam, *contra Saracenos exerci-*
tum ducens (verba sunt Guilielmi
 Malmesburiensis) *si quando in ho-*
stem vibraverat, nunquam nisi victor
abibat.

abibat. Viden' pios olim Imperatores solidam in CLAVIS non sine fructu fiduciam collocasse? An tu Magno Constantino muliebrem superstitionem adfricabis, quia sanctæ Matris voto, in galeâ, fræno, ense, lanceâ hos fixit? an potiùs tot pugnas feliciter pugnatas, tot spolia opima hostibus ablata, tot Tyrannos oppressos, tot celebratos triumphos non virtuti CLAVORVM adsignabis? Si tuum nimis crasso sub aëre natum, & inter pingues offas educatum cerebrum id non capit; certè posterì ejus hanc vim agnoverunt, qui nullam sine his belli aleam jacere voluerunt, nulla nisi cum his victoriæ insignia reportare potuerunt. Ut alios omnes silentio involvam, Mauritio invictam manum quis dedit, nisi per CLAVUM ille, qui CLAVIS fixus est Servator? unde Godefridus
Viter-

Viter- Viterbiensis in Chronico ita ca-
biensis
pag. 19 nit :

*Lancea Mauritiū reliquis præ
maxima signis*

*Plurima Christicolis peperit mi-
racula dignis ;*

CLAVUS namque Dei junctus
habetur ei.

*Subjicit imperio bello gestata po-
tentes. &c.*

C A P. XIV.

*Deus è calo pluit Cruces , CLA-
vos , & alia Passionis suæ in-
strumenta, futurarum rerum præ-
sagia.*

NON satis est Deo commo-
nuisse homines ad pœniten-
tiam per homines, cælum quoque
loqui jubet, & sceleribus pœnam
ac flagellum minari & ominari.
Ad quotidiana & quasi familia-
ria cæli terriculamenta occaluere
aures,

ares, oculi cæcultant, & jam
nulla tonitrua, nullique è nubi-
bus ignes.

*Terrificant animos, sed inania
murmura miscent.*

Oportet ergo proclives ad
omnia flagitia mortalium animos
novis prodigiis concutere, &
præter morem inferre alia, in qui-
bus attoniti omnes hæreant. Id
factum, redemptæ salutis nostræ
anno CIO IO. de quo Historici
passim omnes loquuntur. Pro
multis erit nobis unus Franciscus
Picus Mirandulanus, qui fidem
suam oculato testimonio pro-
babit. In epistolâ dedicatoriâ ad
Imperatorem Maxæmylianum I.
ita scribit. *Monstrasti dum essem
apud te in Germania, cruces, CLA-
VOS, lanceas, & alia pleraque,
caelesti quâdam nec visibili pluvîâ
delineata. &c. Vidi & ipse postquam
à tua Majestate discessi in Italiam*

G

redi-

rediturus, multa, quæ non modo si-
dem rei jam vulgatæ adstruerent, sed
majorem multo demirationem incu-
terent & universam pænè Germa-
niam ad cælestia prodigia commove-
rent. Longo deinde Poëmate, cui
Staurostichi titulum præscripsit,
admiranda hæc celebravit. Fra-
gmentum ejus est, quod sequi-
tur.

*Hic de missa recens populi myste-
ria, mirum,*

*Attoniti inspectant homines, pas-
simque stupentes*

*Inscribunt puro delapsa insignia
cælo.*

*Sanguinolenta crucis claris me-
moranda triumphis*

*Effigies latè spectatur; spongia,
flagra*

*Visuntur, tunica inconsutilis in-
tima, CLAVI*

*Cernuntur multo madefacti san-
guine; telum*

Quod

*Quod sacram sævo discreverat
impete costam*

*Pingitur; excubitor cristâ specta-
bilis ales,*

*Tergeminique micant tali, quos
inclita Christi*

*Iecerat innocui sortitus tegmina
miles.*

*Non ignota cano, Caesar monstra-
vit, & ipsi*

*Vidimus, innumeros promsit Ger-
mania testes, &c.*

Inciderunt porrò hæc signo-
rum monstra non modo in vesti-
menta virorum & mulierum, sed
& corpora ipsa infecerunt. Co-
lore erant sanguineo quibusdam,
aliis livido, aureo etiam nonnul-
lis. E vestimentis nullus ea li-
quor poterat eluere, è corporibus
nullum ferrum eradere: sed nono
demum die suapte sponte elan-
guere visa, deinde penitùs evane-
scere. Figuris sequentibus avo-

rum nostrorum industria expri-
mere nepotibus suis voluit mo-
dum portentosum, quo divina
manus homines olim ceu stigma-
tias notavit.

Quid autem cæleste hoc osten-
tum portenderit, ostendit annus
CICIO ICIICI. in quo pestis horren-
dum grassata, tertiam hîc, illic di-
dimidiam hominum partem ab-
sumpsit. Et ne arbitreris fortui-
tam fuisse hanc cladem, ii potissi-
mum extincti sunt, quos hæ cru-
ces atque Dominicæ Passionis in-
strumenta signaverant. Ergone
damnifica esse queant, quæ nobis
salutem adoperata sunt? Quippi-
ni? addo & mortifera. Ut quod
de sacramento Eucharistico can-
tat Doctor Aquinas.

Mors est malis, vita bonis,

illis quoque attribuam. Non ali-
quæ supra caput Judicis in magno
illo tribunali totius mundi urnam
rotan-

rotantis, radiis latè exspatiantibus
cruX sancta fulgebit, non tam
animabit bonos,quàm malos ter-
refaciet , ut videant in quem
transfixerunt. Ita quoque salutis
nostræ instrumenta è Cælo Deus
pluit , ut sui horrore avocarent
homines à noxiis ; aut certè noxia
hominibus incumberent , mor-
tisque necessitatem ponerent ob
oculos, quos ad æternæ vitæ se-
mitam reducere non potuissent.
Præter ergo cæli familiaria mira-
cula , isto novo humanos movere
animos voluit, ut nimia sese dila-
tantes fiducia comprimeret, aut
rumperet supra modum turgen-
tes.

C A P. X V.

Scriptiois conclusio , cum gratiarum actione.

T Andem metam attigi,

Et jam tempus equum fumentia solvere colla.

Verùm apud Crucem tuam ô homo Deus hæc solvo , & ad venerandum istum tholum CLA-
VIS tuis hoc plenum sudoribus curriculum ; primitias , inquam , scriptiois meæ adpendo , adfigoque. Quòd rectum cursum tenui , quòd à Veri terminis non aberravi , si non aberravi ; id omni Tuæ Bonitati acceptum fero. Si inscius à recto declinavi,

omnes lubrici ad lapsum sumus,

ad Crucem tuam adcido ; meæ id naturæ adscribo , & veniam erroris deprecor. Quale-quale
id

CLAVI DOMINICI. 153
id est, seu bonum, quod volui;
seu non bonum, quod vereor:
tibi tamen gratum fore confi-
do, ut,

*Qui cordis intueris abditos si-
nus,*

& vides, ex quo profectum hoc
est, animum meum rectum can-
didumque.

F I N I S.

Clarissimi Viri

ERYCII PVTEANI

A D

F. CORN. CVRTIVM

EPISTOLA.

Cujus mentio fol. 128. facta.

Admodum Reverende PATER

Ingenio & Doctrinâ Clarissime,

Silentium profectò, tam amicè interpellatus, non possim nisi piaculum censere. Et tamen hucusque responsum distulisse, aliquid silentii est : an dicam, fuit? Non committo culpam, quam sublatum eo : tu autem de quatri-duo isto, quo vix meus & ἀνταξί-σι fui, graviùs non statues. In Vindiciis Circuli URBANIANI occupabar apud typographum absolvendis : quæ jam parantur quo-

quoque, ut cum ipso Circulo ad te veniant. Locum Justini Martyris de Crucifixione ecce repræ-
sento, è Dialogo cum Tryphone
Judæo : *Directum namque est li-
gnum unum, unde summa pars in
cornu sustollitur, cum lignum ei aliud
adaptatur, & utrimque ut cornua
adjunctæ unicornu summitates appa-
rent. * Et quod in medio fixum est,
ut cornu & ipsum eminet; in quo
vehuntur & insident, qui Crucis sup-
plicium subeunt. Cornu quoque for-
mam præ se fert istud ipsum quoque
cum aliis cornibus conformatum &
compactum lignum. Quæ ad rem
maximè faciunt, Græcè quoque
exprimo : Οἰθιον γὰρ τὸ ἐν ἐστὶ ξύλον,
ἀφ' ἧ, * Καὶ, ἐν τῷ μέσῳ πηγνύμενον ὡς
πέρας καὶ αὐτὸ ἐξεχονέσιν, ἐφ' ᾧ ἐποχάν-
ται οἱ σωζόμενοι. De Christi cruci-
fixione hic agi, totus satis locus
ostendit : hanc autem promiscuè
sic usurpatam esse, verbum πλη-
θυντικῶς positum, ἐποχάνται indi-*

cat : id est invehuntur , tanquam infideant , imò quasi insident , à verbo ἐποχέουσι. Possis quandam quasi equitationem appellare. An quis alius verò hunc ritum confirmet, equidem nescio. Hoc scio , à manibus non potuisse sine laceratione pondus corporis pendere , nisi funes accederent : semper autem non accedebant. De itinere Caroli Magni transmari-
no , & munere Episcopi Hierosolymitani cogitandum est. Si quid solidi invenero , mittam. Vale,
Lovanii, in Arce, III. Eid. Martii, C I D. I D C. XXXIII.

*Doctrina , fama , & dignitatis tuæ
verus cultor*

ERYCIUS PUTEANUS.

Inter-

*Interfere, & scribe, quod sequitur fol. 55. lineâ 7.
ante Alias alii.*

NEc omittendum, quod in Commentariis ad vitam S. Francisci, quam D. Bonaventura conscripsit, Henricus Sedulius pro numero nostro **CLAVORUM** adnotat ceu palmarium argumentum. De stigmatibus S. Patris sui Doctor sanctus ita scribit. *Statim in manibus ejus & pedibus apparere cœperunt signa CLAVORUM, quemadmodum paullo ante in effigie illa viri crucifixi conspexerat. Manus enim & pedes in ipso CLAVIS confixa videbantur: CLAVORUM capitibus in interiori parte manuum & superiori pedum apparentibus & eorum acuminibus existentibus ex adverso. Erantque CLAVORUM capita in manibus & pedibus rotunda & nigra: ipsa verò acumina oblon-*

Cap. 13.

ga, retorta, & quasi repercussa, quæ
 de ipsa carne surgentia, carnem re-
 liquam excedebant. Bonaventuræ
 autem Commentator Sedulius;
 Studiosè, inquit, animadvertendum
 est, CLAVOS non tres modo
 sed quatuor fuisse: duos in manibus,
 in pedibus totidem. & paulò post:
 Christus facie Seraph, crucifixus e;
 visus quaternis CLAVIS: Fran-
 ciscus autem totus erat in ejus simi-
 litudinem transformandus, & mox
 transformatus fuit. Singuli CLA-
 VI singulis manibus ac pedibus eju-
 s infixi. quod mihi quidem videtu-
 certissimum argumentum quaternis
 CLAVIS crucifixum.

SYLLABUS

*Auctorum in hoc opusculo ci-
tatorum.*

A.

A Bbas Urspergensis.	<u>96</u>
Albertus Argentinensis.	<u>94</u>
Albertus Krantzius.	<u>99, 104</u>
Ambrosius.	<u>26, 87, 88, 90, 136,</u> <u>139</u>
Anastasius Bibliothecarius.	<u>51</u>
Angelus de Rocca.	<u>36, 49, 52</u>
Arianus.	<u>13</u>
Augustinus.	<u>13, 28</u>

B.

B Aronius.	<u>80, 87, 104</u>
Beda.	<u>51, 136</u>
Bellarminus.	<u>130</u>
Bibliotheca Angelica.	<u>55</u>
Birgitta.	<u>31, 32, 114, 121, 122,</u> <u>123, 125, 126</u>
Bonaventura.	<u>155, 156</u>
Bulla Innocentii VI.	<u>92</u>
Bulla Martini V.	<u>94</u>
Bzovius.	<u>94</u>
Chry-	

I N D E X

C.

C <i>Hrysoſtomus.</i>	136
<i>Claudianus.</i>	83
<i>Concilia.</i>	80
<i>Concilium Tridentinum.</i>	134
<i>Curtius.</i>	13
<i>Cyprianus.</i>	27, 79

D.

D <i>Amasceus.</i>	136
<i>Daniel Mallonius.</i>	16, 18,
19, 29, 46, <u>74, 111, 115, 122</u>	
<i>Deuteronomium.</i>	14
<i>Dubravius.</i>	94

E.

E <i>Ginhardus.</i>	105
<i>Eusebius.</i>	87
<i>Eutropius.</i>	88

F.

F <i>Arnesianus codex MS.</i>	123
<i>Franciscus Picus Mirandula-</i> <i>nus.</i>	145

G.

G <i>Abriel Vasquez.</i>	75
<i>Genebrardus.</i>	99
<i>Godefridus Viterbiensis.</i>	100, 144
<i>Grego-</i>	

AUCTORUM.

Gregorius Nazianzenus. 17

Gregorius Papa. 71, 72, 138

Gregorius Turonensis. 27, 30, 86,

87, 88, 91, 126

Gretzerus. 14, 37, 80, 92, 94

Guilielmus de Nangis. 101

H.

Henricus Rebdorffensis. 94

Henricus Sedulius. 155,

156

Hieronimus. 88, 89, 90, 91.

Historia Tripartita. 87

Horatius. 17

Hugo Cardinalis. 36, 89

I.

Iacobus Philippus Bergomensis.

88

Jacobus Bosius. 41, 128

Jacobus Doubletius. 103

Innocentius Papa. 27, 92, 126,

137

Joannes Calvinus. 76, & seq.

Joannes Diaconus. 57, 72

S. Joannes Euangelista. 11, 79

Joannes VVestphalus. 8

Jose-

I N D E X

Josephus Scaliger. 128

Irenæus. 127

Isidorus Masconius. 23

Julius Caesar Bulergerus. 106

Justinus Martyr. 127, 128, 153

Justus Lipsius. 13, 71, 87, 127, 128, 130

Juvenalis Episcopus. 49, 51
L.

L *Anspurgius.* 32, 122

L *Leo Papa.* 51, 105

S. Lucas Evangelista. 12

Lucas Tudensis. 75

Luitprandus. 96, 98, 139, 140
M.

M *Allonius.* 16, 18, 19, 29, 46, 74, 111, 115, 122

Malmesburiensis. 95, 142

Martyrologium Romanum. 26

Matthæus Raderus. 59

Maurolicius (Franciscus.) 87

Molanus. 137

Mutius Petronius. 23

AUCTORUM.

N.

N <i>Auclerus.</i>	148
<i>Nicephorus.</i>	<u>88</u>
<i>Nicolaus de Lyra.</i>	<u>40</u>
<i>Nicolaus Gilles.</i>	<u>103</u>
<i>Nonnus Panopolitanus.</i>	<u>12, 28,</u>

79

O.

O <i>Nuphrius Panvinus.</i>	51,
	70
<i>Ovidius.</i>	<u>15</u>

P.

P <i>Alaottus (Alphonsus.)</i>	<u>18,</u>
	<u>19, 29</u>
<i>Pamelius.</i>	<u>27</u>
<i>Petrus à Beeck.</i>	<u>105</u>
<i>Polybius.</i>	<u>14</u>
<i>Prateolus.</i>	<u>9</u>
<i>Psalmographus Rex.</i>	13
<i>Puteanus (Erycius.)</i>	<u>128</u>

Q.

Q <i>Vintana.</i>	<u>106</u>
--------------------------	------------

R.

R <i>Uffinus.</i>	29, 87
<i>Rusticus.</i>	136
	Sacra-

INDEX AUCTOR.

S.

S	<i>Acrarium Agrippinense.</i>	<u>107</u>
	<i>Seneca.</i>	<u>15, 35</u>
	<i>Sigebertus.</i>	<u>98, 141</u>
	<i>Sozomenus.</i>	<u>89</u>
	<i>Surius.</i>	<u>98, 142</u>

T.

T	<i>Heodoretus.</i>	<u>30, 87, 89</u>
	<i>Thomas de Aquino.</i>	<u>134,</u>
		<u>144</u>
	<i>Toletus.</i>	<u>36</u>

V.

V	<i>Asquez.</i>	<u>75</u>
----------	----------------	-----------

W.

W	<i>Itichindus.</i>	<u>142</u>
----------	--------------------	------------

Z.

Z	<i>Onaras.</i>	<u>31, 87</u>
----------	----------------	---------------

I N D E X.

Rerum memorabilium.

A.

- A** Emuli plurimi. Fol.. 3
Albigenses Iconoclastæ. 75
Andechs / vulgo mons sanctus in Bo-
jaria à Reliquiis sanctorum cele-
bris. 65
Anglostadii apud Christophorum Ey-
serum imago Crucifixi cum I V.
C L A V I S. 53
Aquisgranensem B. Mariæ Virginis
Ecclesiam Leo I I I. consecrav. 105
Aquisgrani est C L A V U S Domini-
cus. 105. 106
Auctor Crucifixum invocat. 6
Gratias agit. 150
Augustiniani Romæ in vinea sua ad
viam Flaminiam, ubi cœmeterium
Julii L. habent Crucifixum cum I V.
C L A V I S. 72
Item in Bibliotheca Angelica. 55
S. Augustinus dejectus à possessione
plurium librorum per nasutulum
quendam. 28

Biblio-

I N D E X

B.

- B**ibliotheca Angelica Romæ ad S.
Augustinum publicæ utilitati devo-
ta. 55
- S. Birgitta numerat in Crucifixo **IV.**
CLAVOS. 3 **2.** Non admittit in
Cruce tabulam suppedaneam. **126**
- S. Bonifacius consecravit Ecclesiam
Pollingensem. **61**

C.

- C**alvini impudens mendacium re-
prehenditur. **76**
- Calvinianus Princeps Moguntiæ peste
extinguitur. **85**
- Carolo Magno Crucifixi imago cum
IV. CLAVIS ab Angelo oblata
servatur in monte **Andechs.** **67**
- Carolus Magnus à Leone **III.** Romæ
coronatus Imperator Augustus. **69**
- Obtulit Basilicæ S. Petri ex argento
imaginem cum **IV. CLAVIS.** *ibid.*
Non transivit in Palæstinam. **104**
- Refutantur scriptores Gallici, qui
istud asserunt. **104, 105**
- Carolus V. accepit à Francisco I. Gal-
liarum Rege coronam, in qua **CLA-**
VVS Domini. **106**
- Cathenæ Pauli Apostoli in veneratione
summa habiti. **137, 138**
- Cer-

R E R U M.

Cerva reperitrix Crucifixi Pollingen-
sis. 60. Ejus vestigia in duobus fa-
xis inventa multis post annis. 64

Chiemense monasterium habet Cruci-
fixi imaginem, in qua IV. CLA-
VI. 73

Christophorus Eyserus habet antiquam
imaginem & in ea quaternionem
CLAVORUM. 55. Ejusdem
laus. 53

Christus verè CLAV IS fixus. 8

Clara Mons - falconia Augustiniana,
miraculorum gloriâ inlustris. 20
Deiparæ comparata. 21. In ejus
corde post mortem CLAVI tres
inventi. 22, 23

CLAVI Dominici plures Norim-
bergæ fuerunt. 92. Inter insignia
Imperii. 94. Grandes & longi fue-
runt. 114. Plures quàm tres. 16, 17
Non plures quàm quatuor. 76

CLAVI Dominici dicti etiam CLA-
VI alii ob varias causas. 108

CLAVI cum cruce, tam Christi,
quàm latronum, in unam foveam
immissi. 110

CLAVI Domìnici Mauritium Im-
peratorem in bello invictum fecerunt
143. Ottonem etiam Magnum. 140.

t Henricum Imperatorem. 1142
Caro-

I N D E X.

Carolus quoque Magnus. *ibid.*

CLAVIS Dominicis debetur honor
latriæ interdum, interdum etiam
hyperdulæ. 134

CLAVIS duobus pedes facilius figi
quàm uno solo. 34

CLAVIS duobus pedes Christi in cru-
ce fixi. 32

CLAVIS galeam suam munivit, & fræ-
num composuit Constantinus 29

Item lanceam. 96

Et ensẽm. 95

CLAVIS titulus cruci adfixus. 78. 79

CLAVO uno pedes ambos figere est
accommodum ad ossium fractu-
ram. 37

CLAVORVM Dominicorum particulæ
aliis clavis mistæ in veneratione quo-
que habendæ. 91

CLAVORVM festum solenniter insti-
tutum. 92. 137

CLAVORVM figura incerta. III ro-
tundos fuisse non satis probatur. 112

τετραπλευρς fuisse credibile. 181

obtusos fuisse non est probabile. *ibid*

CLAVORVM quaternarius adstrui-
tur. 26

CLAVOS adhibere in crucifixione ar-
bitrarium. 26

CLA-

R E R U M.

CLAVOS ad filium Constantinum
attulit Helena. 29

CLAVOS Deipara non custodivit
aut Nicodemus. 110

CLAVOS & alia Passionis instru-
menta pluit Deus è cælo. 144

CLAVOS Helena invenit. 110

CLAVOS infigebant milites cruci-
figentes, quisque suum. 35

CLAVVS Dominicus Aquisgra-
ni. 105. Colonia in Capitolio. 107

in cœnobio Dionysiano in Francia.

101. qui & summè cultus à S. Lu-
dovico Rege. *ibid.* in corona, quam

Franciscus I. Gallia Rex dedit Ca-
rolo V. Imperatori in pretium liber-

tatis. 106. Mediolani, qui fuit
pars fræni. 87, 88. & alterius ma-

nus tormentum. *ibid.* Romæ, qui
fuit in galea Constantini. 87. Roma-

nus **CLAVVS** habet quatuor la-
tera. 112, 113. Tréviris. 91. qui

fuit tormentum pedis dextri. *ibid.*

CLAVVS ne in galea, an in coro-
na, an in capite statua Constantini

fixus sit, disputant auctores. 87

CLAVVS unus missus in mare Adria-
ticum. 86. Mare tranquillavit. *ibid.*

Constantinus **CLAVOS** Dominicos
ab Helena accepit. 29. ex eisdem fræ-

H

num

I N D E X

- num composuit, & galeam munivit,
ibid. item lanceam. 96. & ensen. 95
 Crucifigebant milites quatuor. 36
 Crucifixi imago cum IV. **C L A V I S**
 Laureti. 47. Lucæ in Etruria. 39
 Siroli. 44. Venetiis. 73. Romæ
 in Apostolico sacrario. 50. in Bi-
 bliotheca Angelica. 56. apud Car-
 dinalem Comensem. 73. in Gradua-
 li S. Gregorii. 71. in Ecclesia S.
 Clementis. 72. in æde S. Nicolai
 in Carcere Tulliano. *ibid.* in cœ-
 miterio Julii ad viam Flaminiam.
ibid. in via Nomentana. 73. in
 monte sancto Bavarix. 65. in Pol-
 lingen monasterio Bavarix. 61. in
 monasterio Chiemensi in Bavaria.
73. in Lætiensi monasterio Han-
 nonix. 71. passim per Italiam &
 Germaniam. 74
 Crucifixi imago Pipinum & Rathonem
 in bello invictos reddidit. 67
 Crucifixio apud Japones qualis. 129
 Crucifixus Christus non fuisset, nisi
C L A V I S fixus fuisset. 13
 Crucis figura describitur. 126
 Crucis lignum medium quid. 128
 Crux Christi & latronum, in unam
 eandemque foveam immissa. 110

R E R U M.

D.

Daniel Mallonius refutatus. **16, 17,**
120, 123

E.

Ensem suum Constantinus **CLAVIS**
Dominicis munivit. **95**

G.

Galeam suam **CLAVO** Domini-
co munivit Constantinus. **29**

Genebrardus refutatur. **99**

Græci pertinaces in servandis traditio-
nibus. **75.** pingunt etiamnum Chri-
stum **IV. CLAVIS** fixum. **74**

Gregorio Nazianzeno adscribitur tra-
gœdia Christus patiens. **17**

Gregorius PP. reformavit Musicam Ec-
clesiasticam. **71, 72**

H.

Hæmorrhœissa fimbriam Christi te-
tiguit & sanata est. **137**

Hæretici fidem suam soli scripturæ adfi-
gunt. **11**

Helena **CLAVOS** invenit. **110.** ad
filium Constantinum attulit. **29**

Henricus Imperator lanceam **CLAVIS**
Dominicis armatam accepit à Ru-
dolphi Burgundionum Duce, **96**
per eandem invictus in bello fuit. **142**

Honorem **CLAVIS** datum appro-
barunt miracula. **139**

H 2

Hugo-

I N D E X

Hugonis Cardinalis opinio rejicitur.

82

I.

I Apones quomodo reos crucifigant.

129

Iconoclastæ Albigenfes.

75

Iconoclastarum impietas.

80

Ioannes **V I I.** extruxit sacellum opere
segmentato Romæ in honorem Vir-
ginis-matris.

17

Ioannes Westphalus dubitat an Chri-
stus sit **C L A V L S** fixus, an cruci
adligatus. 9. refellitur.

14

Iudæi imaginem Christi in Syria con-
foderunt. 80. instrumenta suppli-
cii uno tumultu sepeliebant.

110

virgam Aaronis, tabulas Moysis ve-
nerabantur. 131. Legis libros etiam
num hodie in synagogis suis colunt.

ibid.

Iulii Cæsaris tunica cruentata in rostris
ostensa quid effecerit.

133

Iulius **L I I.** Crucifixi imaginem ar-
genteam à Carolo Magno oblatam
conflavit in pios usus.

69

Iurare quidam soliti per lanceam &
quatuor **C L A V O S.**

37

Iustinus Imperator fræno Constantini,
in quo **C L A V U S** Christi fixus,
phantasmatum molestiam pepulit.

90
Lau-

R E R U M.

L.

L Auretana ædes habet imaginem
Christi **IV. CLAVIS** fixi. [46,](#)

[47](#)

Lauretana imago simul cum ædícula
sacra Angelorum manibus translata.

[49](#)

Lauretanae imaginis idæam attulit
Laureto *Ioannes de Elordi y Silva*
Serenissimorum Belgii Principum
cimeliarcha.

[48](#)

Leo **III.** coronavit Carolum Ma-
gnum. [69.](#) Leoni Magno Papæ Mis-
sa Crucifixi imago cum **IV. CLA-**
VIS.

[49](#)

Lucæ in Etruria imago Crucifixum **IV.**
CLAVIS à Nicodemo sculpta.

[39](#)

S. Lucas Crucifixi imaginem cælavit,
& in ea **IV. CLAVOS**, quæ ser-
vatur Sirolì in Italia.

[43, 44](#)

Ludovicus Galliæ Rex sanctus **CLA-**
VUM Dominicum summa in vene-
ratione habuit.

[101](#)

M.

Maria virgo **CLAVOS** non ser-
vavit.

[110](#)

Mauritii lancea habuit **CLAVUM**
H 3 Do-

I N D E X

- Dominicum. 100. in bello victoriae
causa. 143
- Miracula **CLAVORUM** Domini-
corum. 99, 140
- Miraculum Crucifixi Lucensis. 42
- Crucifixi Pollingensis. 60. 61
- Monasterium S. Dionisii in Francia
habuit **CLAVUM** Dominicum. 101
- Mons sanctus. V. Undechg.

N.

- N**icodemus Christo familiaris, &
discipulus ejusdem occultus. 40
- Crucifixi imaginem sculpsit, quæ
servatur Lucæ in Etruria. 39. non
accepit in custodiam suam **CLA-**
VOS. 109. 110
- Norimberga habuit quondam clavos
Christi. 91. 94
- Nummus Græcus Henrici Imperatoris
Constantinopolitani in quo Christus
IV. **CLAVIS** fixus. 71

O.

- O**tto Imperator per venerationem
CLAVORUM victor de hosti-
bus suis miraculosè. 140. &
seqq.

Pas-

R E R U M.

P.

P Affionis instrumenta meritò honorantur. 78

Passionis instrumenta pluit è cœlo Deus. 144, 145

D. Paulli Apostoli sudaria ægris admota. 137. de ejusdem cathenis miranda. 138

Pauper à Crucifixo aureum calceum accepit. 42

Pedes disgregatos in cruce habuit Christus. 121

S. Petri umbra honorem suum habuit. 137

Pictores fictores. 17

Pollingense monasterium in Boiaria habet Crucifixi imaginem cum 14.

CLAV 15. 61. extructum à Thas-
silone Boiariæ Regulo. *ibid.* con-
secrata ejus Ecclesia à S. Bonifacio.
ibid. conflagravit. 63.

R.

R Atho per imaginem Crucifixi multa de hostibus trophæa retulit. 67

Romalitum Romuli, & Quirini hastam venerata est. 131.

I N D E X

S.

§ Adelerius laudatus. 2

Sergius P P. à cælo monitus reperit
 imaginem Christi Crucifixi à Juve-
 nale Episcopo Hierosolymitano olim
 Leoni Magno oblatam. 49

Sirolis habet imaginem Crucifixi scul-
 ptam à Nicodemo. 43, 44

Suppedaneam tabulam in cruce addunt
 Christo quidam non improbabiler.

126

Suspendi pro adfigi usitatum. 15

T.

T Hassilo struxit Ecclesiam Pollin-
 gensen cum cœnobio in Bojaria.

61

Thomas tetigit locum CLAVO-
 RUM. 11

Titulus crucis fixus CLAVIS. 78

V.

V Eneti habent Crucifixi imaginem
 cum IV. CLAVIS. 73

Vulnera in pedibus Christi multi sine
 causa multiplicant. 122

Vulnera Christi an fuerint rotunda. 114

Vulnerum Christi amplitudo repræsen-
 tatur. 116. & seqq.

Wan-

R E R U M.

W.

W Andalorum Rex occisus in bello
contra Catholicos. 85

Weilhaum, oppidum Boiariæ, Pollin-
genses nundinas transfert in suum
forum. 62. punitum ideo igni mi-
raculoso semel, iterum. 63. nun-
dinas Pollingensibus restituit. *ibid.*

F I N I S.